

Nedlloyd Pensioenfonds

Jaarverslag 2015

INHOUDSOPGAVE JAARVERSLAG 2015 blz

1. KERNCIJFERS.....	3
2. ORGANISATIEPROFIEL.....	4
3. VERSLAG VAN HET BESTUUR.....	8
3.1 Inleiding.....	8
3.2 Financiële positie.....	9
3.3 Beleggingen.....	10
3.4 Pensioenen.....	14
3.5 Actuariële analyse resultaat.....	19
3.6 Uitvoeringskosten.....	20
3.7 Communicatie.....	22
3.8 Governance.....	23
3.9 Risicobeheersing.....	26
3.10 Toekomst pensioenfonds.....	28
3.11 Vooruitzichten.....	28
4. JAARREKENING 2015.....	30
4.1 Balans.....	30
4.2 Staat van baten en lasten.....	31
4.3 Kasstroomoverzicht.....	32
4.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening.....	33
4.5 Toelichting op Balans en Staat van baten en lasten.....	37
4.5.1 Beleggingen.....	37
4.5.2 Herverzekeringen.....	40
4.5.3 Overige activa.....	41
4.5.4 Technische voorzieningen.....	41
4.5.5 Overige passiva.....	45
4.5.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen.....	45
4.5.7 Premiebijdragen.....	46
4.5.8 Overige baten.....	46
4.5.9 Pensioenuitkeringen.....	47
4.5.10 Saldo Waardeoverdrachten.....	47
4.5.11 Uitvoeringskosten.....	48
4.6 Risicobeheersing.....	50
5. OVERIGE GEGEVENS.....	57
5.1 Bestemming van het resultaat.....	57
5.2 Gebeurtenissen na balansdatum.....	57
5.3 Actuariële verklaring.....	57
5.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	59
5.5 Verslag van het verantwoordingsorgaan.....	66
5.6 Verklaring van de visitatiecommissie.....	68
5.7 Personalialia.....	71
5.8 Samenvatting Pensioenreglement IDCDB 2015.....	74
5.9 Samenvatting Pensioenreglement IDC 2015.....	75
Colofon.....	76

1. Kerncijfers	2015	2014	2013	2012	2011
Financiële positie (x € 1 mln)					
Pensioenvermogen	1.366	1.366	1.182	1.244	1.211
Pensioenverplichtingen risico fonds	1.168	1.188	1.102	1.189	1.150
Pensioenverplichtingen risico deelnemers	3	-	-	-	-
Aanwezige dekkingsgraad	116,6%	115,0%	107,3%	104,6%	105,3%
Beleidsdekkingsgraad	116,7%	111,3%	-	-	-
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	116,4%	113,0%	113,2%	109,6%	109,1%
Beleggingen (x € 1 mln)					
◦ Aandelen	252	266	256	231	221
◦ Indirect vastgoed	136	129	151	168	175
◦ Alternatieve beleggingen	110	106	93	116	110
◦ Credits	217	176	183	136	143
◦ Staatsobligaties	591	595	467	506	479
◦ Derivaten	-	63	9	51	50
◦ Liquide middelen	49	25	17	27	13
Totaal Beleggingen risico fonds	1.356	1.359	1.176	1.234	1.191
Totaal Beleggingen risico deelnemers	3	-	-	-	-
Rendement					
Behaald jaarrendement	4,7%	21,8%	0,6%	9,0%	5,6%
Benchmark	3,3%	19,3%	0,1%	7,9%	5,8%
Behaald vijfjaarsrendement (op jaarbasis)	8,1%	8,6%	6,0%	3,2%	1,5%
Vijfjaarsbenchmark (op jaarbasis)	7,1%	7,6%	5,1%	3,4%	1,9%
Pensioenen (x € 1 mln)					
Ontvangen premies	3,6	6,8	6,9	5,5	5,2
Betaalde uitkeringen	67,7	69,3	70,8	72,3	73,4
Toeslag (indexatie)	0,35%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Werkgevers en deelnemers					
Aantal werkgevers	9	6	7	7	8
◦ Actieven	833	686	685	650	658
◦ Slapers	2.814	2.818	2.980	3.079	3.185
◦ Gepensioneerden	7.472	7.664	7.910	8.037	8.160
Totaal aantal deelnemers	11.119	11.168	11.575	11.766	12.003
Uitvoeringskosten					
Pensioenbeheerkosten (x € 1 mln)	2,3	2,4	2,3	2,7	2,5
Pensioenbeheerkosten per deelnemer	278	293	262	310	284
Vermogensbeheerkosten (x € 1 mln)	10,3	10,0	11,0	10,6	
Vermogensbeheerkosten in %*	0,74%	0,79%	0,91%	0,86%	
Transactiekosten beleggingen in %*	0,07%	0,03%	0,03%	0,04%	

* in % van gemiddeld belegd vermogen

2. Organisatieprofiel

Stichting Nedlloyd Pensioenfonds (hierna: **het pensioenfonds**), statutair gevestigd te Rotterdam, is een ondernemingspensioenfonds. Het pensioenfonds is opgericht op 1 januari 1971 ten behoeve van de voormalige Koninklijke P&O Nedlloyd N.V. en haar (rechts)voorgangers. In 2005 is Koninklijke P&O Nedlloyd N.V. overgenomen door Maersk Group. Met de volgende ondernemingen van Maersk Group is een uitvoeringsovereenkomst afgesloten: Damco Netherlands B.V., Damco International B.V.¹, Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V., Star Container Services B.V., Ardent Maritime Netherlands B.V. (voorheen Svitzer Salvage B.V.), Svitzer Amsterdam B.V. en Port Towage Amsterdam B.V. Tevens voert het pensioenfonds de pensioenregeling uit van het personeel in eigen dienst.

Missie

Het zo goed mogelijk uitvoering geven aan de pensioenovereenkomsten die de aangesloten werkgevers hebben afgesloten met hun (gewezen) werknemers (deelnemers). De uitvoering van deze overeenkomsten dient correct, met verantwoorde beleggingsrisico's en zo (kosten)efficiënt mogelijk te geschieden. Het pensioenfonds heeft daarbij als ambitie om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen jaarlijks te indexeren met de algemene prijsindex en daarover op een open en heldere wijze te communiceren met alle betrokkenen.

Visie

Het pensioenfonds is een middelgroot pensioenfonds met een vergrijsd bestand. Het bestuur van het pensioenfonds voert periodiek toekomstverkenningen, waaronder een kwetsbaarheidsanalyse, uit. Het bestuur van het pensioenfonds is zich bewust van de mogelijke kwetsbaarheid van het pensioenfonds op langere termijn en blijft daarom genoemde risico's monitoren en onderzoekt actief alternatieven voor die langere termijn.

Doelstellingen

De hoofddoelstelling van het pensioenfonds is:

- Het uitvoeren van de door werknemers (deelnemers) en aangesloten werkgevers overeengekomen pensioenovereenkomsten; en
- het (doen) uitkeren van pensioenen aan gepensioneerden en hun nabestaanden en overige belanghebbenden tegen een voor de aangesloten werkgevers en werknemers kostenefficiënte premie.

De beleggingsfunctie van het pensioenfonds dient te worden gezien in de context van de deze hoofddoelstelling. De beleggingsportefeuille zal, gegeven deze kerntaak, moeten zijn afgestemd op de verplichtingenstructuur en het financieringsbeleid van het pensioenfonds. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is de Asset Liability Management (ALM studie) en de (aanvangs)haalbaarheidstoets.

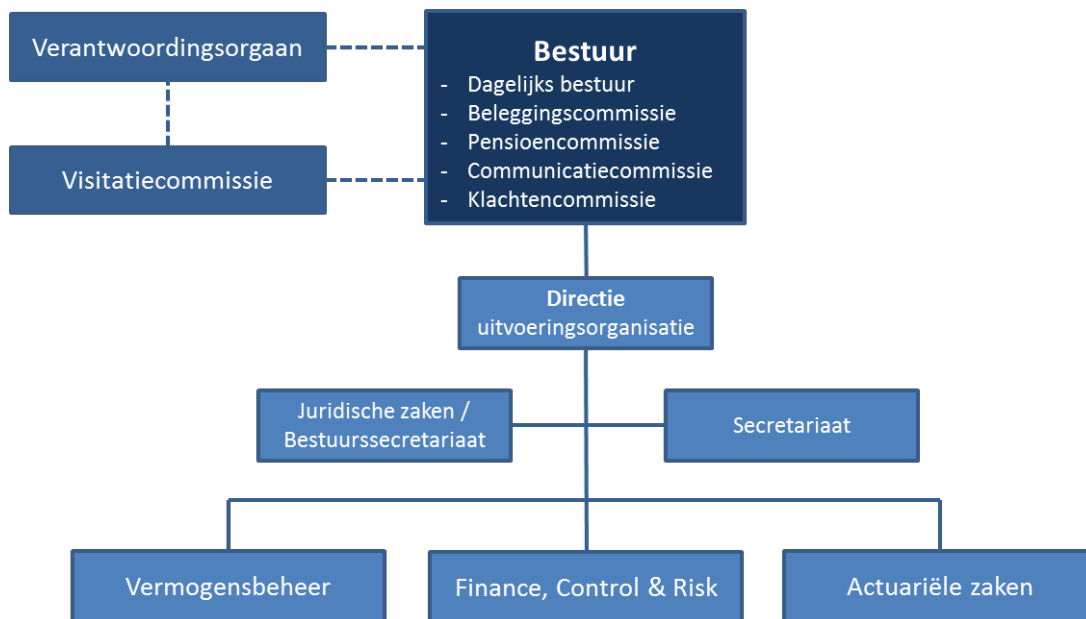
De doelstelling van het beleggingsbeleid is het behalen van een voldoende hoog en stabiel lange termijn rendement, binnen de door het bestuur vastgestelde risicoparameters en rekening houdend met de lang- en kortlopende verplichtingen van het pensioenfonds, de solvabiliteitseisen die worden gesteld en de ambitie van een stabiel premie- en indexatiebeleid.

¹ De uitvoeringsovereenkomst met Damco Netherlands B.V. en Damco International B.V. is per 1 januari 2016 beëindigd.

Teneinde de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen wenst het bestuur van het pensioenfonds de toevertrouwde middelen op een prudente wijze te beleggen. Hoewel het rendement op het belegd vermogen een hoge prioriteit heeft, staan, gezien de rijpheid van het pensioenfonds, een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een adequate afweging van risico en rendement voorop.

Bij de uitvoering van het strategische beleggingsplan staat de 'prudent person' regel centraal.

Het organigram van het pensioenfonds per eind 2015 staat hieronder weergegeven. Daarna volgt een beschrijving van de organisatie. De personalia staan in paragraaf 5.6.

Bestuur

Het pensioenfonds heeft een paritair bestuur bestaande uit zeven bestuursleden waarvan twee leden de werkgever vertegenwoordigen, twee leden de werknemers en drie leden de gepensioneerden vertegenwoordigen. Het bestuur is verantwoordelijk voor strategie en beleid en de uitvoering daarvan en is tevens verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Dagelijks bestuur

De voorzitter en de twee plaatsvervangende voorzitters fungeren als het dagelijks bestuur. In goed overleg met de directeur van het pensioenfonds draagt het dagelijks bestuur in zijn algemeenheid zorg voor (het toezicht op) de gang van zaken binnen het pensioenfonds en in het bijzonder op het functioneren van de uitvoeringsorganisatie.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie adviseert het bestuur over voorstellen van de uitvoeringsorganisatie met betrekking tot beleggingen en financiering in het algemeen, liquiditeit, risicomanagement, ALM-studie en (aanvangs)haalbaarheidstoetsen. De beleggingscommissie bestaat uit drie bestuursleden.

Pensioencommissie

De pensioencommissie adviseert het bestuur over voorstellen van de uitvoeringsorganisatie met betrekking tot onder andere de inhoud van de uitvoeringsovereenkomst, het algemene pensioenbeleid, het pensioenreglement en ontwikkelingen in wet- en regelgeving. De pensioencommissie bestaat uit twee bestuursleden, een voormalig bestuurslid en twee externe adviseurs.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie adviseert het bestuur over voorstellen van de uitvoeringsorganisatie onder andere over ontwikkelingen in wet- en regelgeving op het gebied van communicatie, over communicatiebeleidsplannen (zowel meerjarige als jaarplan) en het communicatieactieplan. De communicatiecommissie bestaat uit drie bestuursleden en een externe adviseur.

Klachtencommissie

De klachtencommissie bestaat uit drie bestuursleden. De klachtencommissie behandelt namens het bestuur het beroep dat een klager heeft ingediend tegen een beslissing van de directeur over de interpretatie en/of uitvoering van de statuten en/of pensioenreglementen.

Uitvoeringsorganisatie

Het bestuur heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden gedelegeerd aan de uitvoeringsorganisatie van het pensioenfonds. De uitvoeringsorganisatie bereidt het beleid voor, houdt toezicht op de partijen aan wie is uitbesteed en rapporteert aan het bestuur en externe toezichthouders.

Het pensioenfonds heeft delen van zijn bedrijfsprocessen uitbesteed aan derde partijen. De pensioenadministratie wordt verzorgd door Aon Hewitt B.V.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit negen leden: vijf leden namens de gepensioneerden en slapers, twee leden namens de werknemers en twee leden namens de werkgevers.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan controleert of het bestuur het beleid goed en binnen de gemaakte afspraken en kaders uitvoert en of het ieders belangen evenwichtig afweegt.

Het verantwoordingsorgaan heeft daarnaast het recht om gevraagd en ongevraagd het bestuur van advies te voorzien. Het verantwoordingsorgaan kan, als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert, zich wenden tot de Ondernemingskamer te Amsterdam.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan staat in paragraaf 5.4 van dit jaarverslag.

Visitatiecommissie

De visitatiecommissie voert het intern toezicht uit op het bestuur. Deze commissie bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen die, na advies van het verantwoordingsorgaan, door het bestuur worden

benoemd. Leden van de visitatiecommissie zijn op geen enkele andere wijze gelieerd aan het pensioenfonds of de werkgevers. De visitatiecommissie heeft de volgende taken:

1. Toezicht houden op:
 - a. het beleid van het bestuur;
 - b. de algemene gang van zaken bij het pensioenfonds;
 - c. adequate risicobeheersing;
 - d. evenwichtige belangenafweging door het bestuur.
2. Verantwoording afleggen over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Eens per jaar krijgt de visitatiecommissie schriftelijk opdracht om het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds kritisch te bezien. De visitatiecommissie stelt een plan van aanpak op en stemt dit met de bijbehorende planning af met het bestuur. De rapportage van de visitatiecommissie geschiedt aan het bestuur.

Het verslag van de visitatiecommissie staat in paragraaf 5.5 van dit jaarverslag.

Compliance officer

Het pensioenfonds kent een gedragscode die van toepassing is op alle aan het pensioenfonds verbonden personen. De verbonden personen dienen jaarlijks op basis van de in de gedragscode opgenomen richtlijnen en voorschriften te rapporteren aan de interne en externe compliance officer, die door het bestuur zijn benoemd. Jaarlijks wordt door de compliance officers aan het bestuur gerapporteerd over de naleving van de gedragscode en van wet- en regelgeving.

Externe ondersteuning

Het bestuur wordt ondersteund door twee externe beleggingsdeskundigen die tijdens bestuursvergaderingen deelnemen aan de bespreking over beleggingen.

Extern toezicht

Willis Towers Watson B.V. is belast met de actuariële certificering en brengt verslag uit aan het bestuur over de controle van de berekeningen van de pensioenverplichtingen, de actuariële analyse van de resultaten en de beoordeling van de financiële positie van het pensioenfonds.

KPMG Accountants N.V. fungeert als externe accountant en geeft in die hoedanigheid de controleverklaring af bij de jaarrekening.

3. Verslag van het bestuur

3.1 Inleiding

Het jaar 2015 werd gekenmerkt door grote schommelingen op de financiële markten, met als dieptepunt de maand september. Aan het eind van het jaar herstelden de markten zich weer. De rente is ook in 2015 op een laag niveau gebleven.

Voor het pensioenfonds was 2015 wat de beleggingen betreft een gematigd positief jaar. Het rendement van de hele portefeuille bedroeg 4,7%. Het rendement van de returnportefeuille bedroeg 7,9% en van de risicomangementportefeuille 1,3%. Door het actieve beleid binnen de returnportefeuille werd een outperformance van 2,9% behaald ten opzichte van de benchmark. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is gestegen van 111,3% naar 116,7% en de marktrentedekking is gestegen van 109,6% naar 115,1% ultimo 2015.

In 2015 lanceerde het pensioenfonds de nieuwe pensioenregeling voor de medewerkers van Maersk en Svitser in Nederland. In deze nieuwe pensioenregeling, de IDC-regeling, worden de pensioenpremies individueel belegd en is op of voorafgaand aan de pensioendatum de mogelijkheid om het opgebouwde pensioenkapitaal om te zetten in een pensioen bij het pensioenfonds. Deze nieuwe regeling werd in de markt als innovatief beschouwd en daarmee won het pensioenfonds twee prijzen, te weten een zilveren Award bij de Pensioen Pro Awards 2015 en een internationale prijs als beste Nederlandse pensioenfonds bij de Europese IPE Awards.

Het jaar stond verder in het teken van de implementatie van het nieuw Financieel Toetsingskader wat leidde tot een aangepast toeslagenbeleid waarbij al eerder toeslag wordt gegeven maar de toeslagverlening gedempter plaatsvindt. Het beleid werd gekozen vanuit de achtergrond van evenwichtige belangenafweging. Daarnaast heeft ook de verplichte aanvangshaalbaarheidstoets plaatsgevonden op basis van voorgeschreven economische scenario's. De uitkomsten hiervan bevestigden dat het vastgestelde lange termijn beleid kwalificeert als evenwichtig en realistisch.

Dit neemt niet weg dat de huidige lage rente nadelige gevolgen heeft voor pensioenen en pensioenfondsen. Naast de structurele factoren die voor een lagere rente zorgen, heeft het ongekend ruime monetaire beleid van de ECB, die inmiddels ook voor 80 miljard per maand aan obligaties in de markt opkoopt, nog niet geleid tot oplopende inflatie, wat de doelstelling van dit beleid is.

Het jaar 2015 kon echter met een positief bericht aan alle deelnemers van het pensioenfonds worden afgesloten, namelijk dat het bestuur het besluit had genomen om op de pensioenaanspraken en pensioenrechten in het pensioenfonds per 1 januari 2016 een toeslag van 0,35% te verlenen.

Komend jaar zal hard worden gewerkt om de positieve resultaten van dit jaar te evenaren. Daarnaast zal de focus vooral op de toekomst liggen. Gezien de consolidatie die zich in rap tempo binnen de pensioensector voltrekt, is het voor het pensioenfonds zaak zich op zodanige wijze te positioneren, dat het voor de deelnemers de beste resultaten kan realiseren.

Het bestuur wil tot slot hierbij iedereen bedanken die zich in het verslagjaar voor het pensioenfonds heeft ingezet.

3.2 Financiële positie

De financiële positie van een pensioenfonds wordt weergegeven door de dekkingsgraad. Deze wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen² (*technische voorziening*). De dekkingsgraad is in 2015 gestegen van 111,9% (115,0% oude FTK)³ naar 116,6%. In onderstaande tabel staan de oorzaken van dit verloop met hun effect op de dekkingsgraad. Dit is een samenvatting van tabel 3.5 *Actuariële analyse*.

3.2a Dekkingsgraad verloop	2015	2014
Stand per 1 januari	115,0%	107,3%
Wijziging door implementatie nFTK	-3,1%	
Stand per 1 januari nFTK	111,9%	
Mutaties:		
Beleggingsresultaat	5,1%	17,2%
Toeslag (indexatie)	-0,4%	-
Pensioenuitkeringen	1,0%	0,4%
Benodigde interest ivm rekenrente	-0,4%	-0,4%
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	-0,5%	-9,7%
Wijziging sterftegrondslagen	0,0%	0,0%
Overige mutaties	-0,1%	0,4%
Totaal mutaties:	4,7%	7,7%
Stand per 31 december	116,6%	115,0%

De beleidsdekkingsgraad steeg van 111,3% naar 116,7%. In het kader van de jaarrekening wordt de dekkingsgraad berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de laatste 12 maanden.

Het beleggingsresultaat over 2015 had een positief effect op de dekkingsgraad van 5,1%-punt (2014: 17,2%-punt). De verandering van de rente had een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,5%-punt negatief (2014: 9,7%-punt negatief).

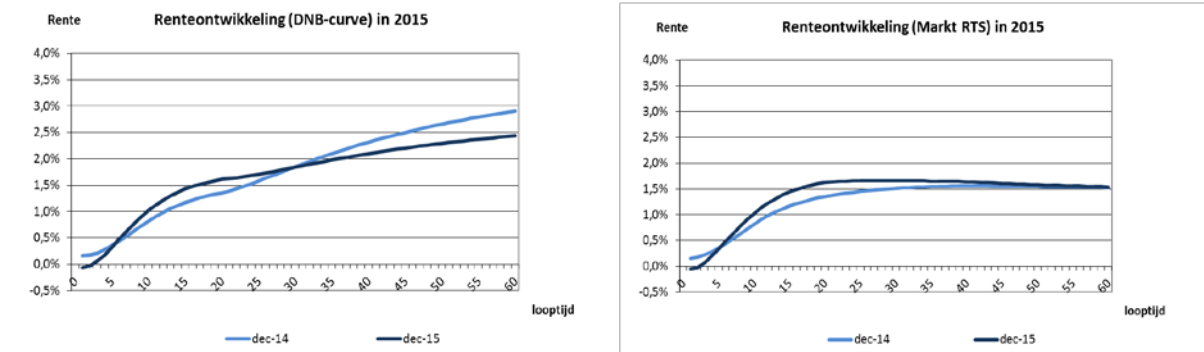
De beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 ligt boven de *minimaal vereiste dekkingsgraad* van 104,1%. Er is dus geen dekkingstekort. De beleidsdekkingsgraad ligt ook boven de grens van de *vereiste dekkingsgraad* onder het nFTK van 116,4% per eind december (2014: 116,1%).

Per 31 maart 2016 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 115,9% en de vereiste dekkingsgraad 116,3%. Dit betekent dat het pensioenfonds momenteel in een situatie van reservetekort is en een herstelplan moet indienen bij DNB.

² Vanaf 31-12-2015 worden hierbij ook de beleggingen en verplichtingen voor risico deelnemers meegenomen.

³ Bij het nFTK wordt de rentetermijnstructuur gebaseerd op de UFR methodiek zonder 3-maands middeling.

Marktrente

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met de door De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) gepubliceerde rentetermijnstructuur. DNB paste sinds december 2011 de rentetermijnstructuur aan door uit te gaan van de driemaands gemiddelde rente. Deze driemaands middeling is per 2015 vervallen. Sinds september 2012 hanteert DNB daarnaast de *ultimate forward rate (UFR)*. Dit betekent dat verplichtingen van meer dan twintig jaar contant worden gemaakt tegen een rente die naar een afgesproken niveau toe beweegt⁴, omdat de marktrente voor deze looptijden minder betrouwbaar wordt geacht. In onderstaande tabel staat een vergelijking van de nominale en de reële dekkingen op basis van de DNB-rentetermijnstructuur en de markt-rentetermijnstructuur.

3.2b Dekkingsgraden	Rentetermijnstructuur 2015		Rentetermijnstructuur 2014	
	DNB	Markt	DNB	Markt
Nominale dekkinggraad	116,6%	115,1%	115,0%	109,1%
Reële dekkinggraad	94,4%	92,1%	93,5%	86,6%

Voor het beleid van afdekking van het renterisico van de verplichtingen wordt gebruik gemaakt van de marktrente om de verplichtingen te waarderen. De waardering van de obligaties en de swaptions, die voor afdekking van het renterisico worden gebruikt, gebeurt immers ook op basis van de marktrente. De nominale dekkinggraad op basis van de marktrente is met 6,0%-punt gestegen ten opzichte van eind 2014. De nominale dekkinggraad wordt berekend als de totale activa minus de overige passiva gedeeld door de technische voorzieningen. De reële dekkinggraad (op basis van de marktrente) is met 5,5%-punt gestegen. Bij de reële dekkinggraad worden de verplichtingen bepaald door alle toekomstige uitkeringen te verhogen met de door de markt verwachte inflatie. De reële dekkinggraad is relevant omdat die een indicatie geeft van de mogelijke indexatie in de toekomst. Een reële dekkinggraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen bezit om aan de met de verwachte inflatie verhoogde pensioenverplichtingen te voldoen.

3.3 Beleggingen

Het jaar 2015 was een gematigd positief jaar voor de beleggingen. Er was wel sprake van een turbulente omgeving op de financiële markten. Positieve rendementen op Amerikaanse en Europese

⁴ Vanaf juli 2015 wordt de UFR bepaald op basis van de gerealiseerde maandelijkse 20-jaars forward rentes in de voorgaande 10 jaar.

aandelen en alternatieve beleggingen werden afgewisseld met beperkte rendementen op de vastrentende portefeuille door de lage rente omgeving. Ondanks het aanhoudend ruime monetaire beleid is er sprake van tegenvallende wereldwijde economische groei. Daarnaast is er een toename van geopolitieke spanningen.

Na de sterke daling in 2014 bleef de kapitaalmarktrente in 2015 per saldo ongeveer gelijk. De nominale 10-jaars marktrente steeg licht van 0,8% naar 1,0%. Deze rente is gebaseerd op de zogenoemde zero coupon swapcurve met een duur van tien jaar, die maatgevend is voor de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds. Mede door het beperkte economisch herstel blijft de Europese inflatie historisch laag. De ECB heeft begin 2015 besloten tot een omvangrijk programma van kwantitatieve verruiming om de economische groei te stimuleren en inflatie aan te wakkeren. Dit programma is daarna nog verder uitgebreid door de ECB.

In tabel 3.3a staan de totale beleggingen voor risico fonds (inclusief liquide middelen), die € 1.356 miljoen bedragen (2014: € 1.359 miljoen). Er is een positief netto beleggingsresultaat behaald van € 63 miljoen (2014: € 246 miljoen), dat overeenkomt met een netto rendement van 4,7% (2014: 21,8%). De daling komt vooral doordat in 2014 een fors resultaat van € 172 miljoen werd geboekt op de risicomanagementportefeuille door de sterk gedaalde rente. Er zijn geen aandelen uitgeleend (*securities lending*).

3.3a Beleggingen voor risico fonds	2015	2014	Mutaties *	Resultaat	Rendement 2015		
					Behaald	Benchmark	Outperf.
(x € 1.000)							
Aandelen Europa	79.233	80.399	-15.087	13.921	17,3%	8,2%	9,1%
Aandelen Verenigde Staten	118.165	126.855	-26.138	17.448	14,5%	12,2%	2,3%
Aandelen opkomende markten	54.782	59.137	-2.104	-2.250	-4,4%	-5,2%	0,8%
Aandelen	252.180	266.391	-43.329	29.118	10,5%	6,6%	3,9%
Indirect vastgoed	136.355	128.929	79	7.347	5,6%	9,3%	-3,7%
Private equity	109.678	105.482	-16.569	20.766	20,2%	6,2%	14,0%
Hedge funds	64	70	-6	-			
Alternatieve beleggingen	109.742	105.552	-16.575	20.766	20,2%	6,2%	14,0%
Credits multi strategy	208.717	154.344	58.845	-4.471	-1,7%	-1,6%	-0,1%
Hypothecaire leningen	7.886	9.068	-1.606	423	2,4%	2,0%	0,4%
Microfinance	695	12.272	-11.572	-6	-4,1%	2,0%	-6,1%
Credits	217.298	175.684	45.668	-4.054	-1,5%	-1,0%	-0,5%
Returnportefeuille	715.575	676.556	-14.157	53.177	7,9%	5,0%	2,9%
Staatsobligaties	591.486	595.445	-1.844	-2.115	-0,2%	-0,2%	0,0%
Swaptions	-	62.518	-75.590	13.072			
Liquide middelen	49.009	24.605	24.141	262			
Risicomanagementportefeuille	640.495	682.568	-53.293	11.219	1,4%	1,4%	0,0%
Uitvoeringskosten beleggingen pensioenfonds			1.353	-1.353			
Beleggingen incl. liquide middelen	1.356.070	1.359.124	-66.097	63.043	4,7%	3,3%	1,4%

* Mutaties = aankopen + gefactureerde kosten - verkopen - inkomsten (zoals dividend)

Strategisch zijn de beleggingen verdeeld in twee portefeuilles: de returnportefeuille en de risicomangementportefeuille. De returnportefeuille heeft als doel een rendement te halen boven de door het bestuur vastgestelde strategische benchmark. De risicomangementportefeuille heeft als doel om het renterisico (duratie) van de pensioenverplichtingen te matchen met de beleggingen. Daarnaast worden in deze portefeuille alle beleggingen opgenomen die als doel hebben het risico van het pensioenfonds strategisch te verlagen.

Returnportefeuille

De returnportefeuille bevat de beleggingscategorieën waarbij het behalen van rendement centraal staat. Er zijn strategische benchmarks vastgesteld om te kunnen beoordelen hoe er gepresteerd wordt. Het behaalde rendement op deze portefeuille was 7,9% (2014: 11,7%), hetgeen 2,9% meer is dan de benchmark. De omvang van de returnportefeuille binnen de totale portefeuille is afhankelijk van de invulling en waardering van de risicomangementportefeuille, maar ligt strategisch tussen de 50% en 70% van de totale portefeuille. Eind 2015 bedroeg de omvang 52,8% van de totale portefeuille (tabel 3.3b).

3.3b Weging	ten opzichte van Totaal		ten opzichte van Returnportefeuille			
	2015	2014	2015	strat. mix	bandbreedte	2014
Aandelen	18,6%	19,6%	35,2%	34,0%	30-40%	39,4%
Vastgoed	10,1%	9,5%	19,1%	25,0%	20-30%	19,1%
Alternatieve beleggingen	8,1%	7,8%	15,3%	9,0%	5-15%	15,6%
Credits	16,0%	12,9%	30,4%	32,0%	25-40%	26,0%
Returnportefeuille	52,8%	49,8%	100,0%	100,0%		100,0%

Aandelen

Het benchmarkrendement van de totale aandelenportefeuille was 6,6%. Het actieve beleid van de geselecteerde aandelenmanagers leverde in totaal een performance op van 10,4%, zodat een netto outperformance op aandelen van 3,8% is gerealiseerd. De vermogensbeheerders Europese aandelen leverde daar de grootste bijdrage aan met een outperformance van 9,1% ten opzichte van de benchmark. Het actieve aandelenbeleid levert ook op lange termijn duidelijk extra rendement op. Het vijfjaarsrendement op aandelen bedraagt 11,9% (op jaarbasis) bij een benchmark van 10,1%.

Vastgoed

Het rendement van vastgoed was 5,6 %. Het pensioenfonds belegt in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Deze zijn minder liquide en kunnen dus niet op korte termijn worden verkocht. De gehanteerde benchmark voor de vastgoedportefeuille is de *INREV Core Funds Index*. Deze behaalde over 2015 een rendement van 9,1%. De samenstelling van de *INREV Core Funds index* verklaart deels het verschil met het behaalde rendement. De performance van de index wordt namelijk voor ruim 25% bepaald door vastgoed in het Verenigd Koninkrijk terwijl de portefeuille van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het Strategisch Vastgoedplan voornamelijk geconcentreerd is (ruim 90%) in de Eurozone, waarvan 35% in Nederland. Het negatieve rendement over 2015 van het momenteel liquiderende UBS Euro Core Fund heeft ook een significant effect gehad op het behaalde resultaat.

In 2015 is het proces ingezet van het herstructureren en optimaliseren van de portefeuille om deze in lijn te brengen met vastgestelde het Strategisch Vastgoedplan.

Alternatieve beleggingen

De private equity beleggingen behaalden een rendement van 20,2%. De portefeuille profiteerde van een toenemend aantal exits (beursgang of verkoop) waarvoor de omstandigheden gunstig waren.

Credits

De categorie *credits* bestaat uit *hypotheken*, *microfinance* en de zogenoemde *multi strategy-portefeuille*, waarbinnen voornamelijk wordt belegd in *investment grade-bedrijfsobligaties* en voor een bepaalde mate in *high yield obligaties*, *mortgage backed securities*, *bank loans* en *emerging market debt*. In de 2015 is de strategie voor credits gewijzigd. Er is afscheid genomen van de multi strategy portefeuille en deze is verdeeld in vier aparte strategieën waarvoor nieuwe vermogensbeheerders zijn aangesteld. Het betreft de categorieën Euro Investment Grade Corporates, Euro Investment Grade Structured, US Loans en Emerging Market Debt (Hard Currency).

Risicomanagementportefeuille

De risicomanagementportefeuille heeft een rendement behaald van 1,3%, grotendeels veroorzaakt door het resultaat op de verkoop van de swaptions begin 2015 van € 13 miljoen. Dit was het gevolg van het feit dat de swaptionportefeuille in waarde was gestegen tot meer dan vijf procent van de totale beleggingen van het pensioenfonds. Dit is een trigger in het strategisch beleid om deze omvang te verminderen. Aangezien in het beleid is vastgelegd dat nieuw aan te kopen swaptions minimaal twee maal de premie moeten kunnen terugverdienen bij een rentedaling (uitgangspunt hierbij is dat de rente niet langdurig onder de 0% komt), was het niet mogelijk nieuwe swaptions aan te gaan. Het bestuur achtte het daarmee openstaande renterisico aanvaardbaar om vast te houden aan dit strategische beleid. Bij het rendement op de risicomanagementportefeuille moet rekening gehouden worden met de doelstelling van deze portefeuille, namelijk het (rente)risico van de verplichtingen afdekken.

Per 31 december 2015 bedraagt de werkelijke renteafdekking 50% (2014: 78%).

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Het pensioenfonds houdt zich aan de wettelijke regels betreffende het uitsluiten van bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie en verkoop van clusterbommen en landmijnen. Daarnaast gaat het pensioenfonds door middel van een zogenoemde engagement-overlay (verzorgd door BMO Asset management) op de aandelenportefeuille de dialoog aan met ondernemingen waarin het pensioenfonds o.a. via beleggingsfondsen belegt, op het gebied van milieu, maatschappij en corporate governance. Op aandeelhoudersvergaderingen wordt gebruik gemaakt van het stemrecht. Het pensioenfonds doet hiervan verslag op zijn website. Hoewel de hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is om een optimaal voor risico gecorrigeerd rendement te behalen voor de deelnemer, is het pensioenfonds van mening dat het meenemen van ESG (Environmental, Social, Governance) factoren in de selectie van beleggingen een positieve invloed kunnen hebben op het rendement-risico profiel van die beleggingen. Bij de selectie van externe vermogensbeheerders houdt het pensioenfonds ook rekening met bijvoorbeeld de ondertekening door de vermogensbeheerder van de United Nations Principles for Responsible Investments (UNPRI) en de integratie van ESG factoren in hun investeringsanalyse en besluitvormingsprocessen.

3.4 Pensioenen

In 2015 werd een vernieuwende pensioenregeling geïntroduceerd, te weten de pensioenregeling IDC 2015 (hierna: IDC-regeling). Ook voerde het pensioenfonds de pensioenregeling IDCDB 2015 uit. De premieopbouw in de pensioenregeling IDCDB 2015 is per 31 december 2015 beëindigd.

Pensioenregeling IDC 2015

Voor de werknemers van Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V., Star Container Services B.V., Svitzer Amsterdam B.V., Ardent Maritime Netherlands B.V. en Port Towage Amsterdam B.V. is per 1 januari 2015 tussen werkgevers en werknemers een individuele beschikbare premieregeling overeengekomen, waarbij het pensioenfonds is geselecteerd als uitvoerder van deze regeling. In de nieuwe regeling worden de premiebijdragen belegd in een op maat gemaakte life cycle mix. Deze beleggingsmix sluit aan op het risicoprofiel van het pensioenfonds waarbij een hoger verwacht rendement geldt doordat ook na pensioendatum kan worden doorbelegd. Deelnemers kunnen bij hun pensioeningangsdatum maar ook tussentijds hun opgebouwde kapitaal omzetten in pensioenaanspraken bij het pensioenfonds en zijn derhalve niet meer afhankelijk van één conversiemoment. Op de pensioenaanspraken in het pensioenfonds kunnen (voorwaardelijke) toeslagen worden verleend.

In paragraaf 5.9 is een samenvatting van de IDC-regeling opgenomen.

Pensioenregeling IDCDB 2015

De werknemers van Damco Netherlands B.V., Damco International B.V. en het pensioenfonds namen in 2015 deel aan de pensioenregeling IDCDB 2015. Deze pensioenregeling wordt gekenmerkt als een beschikbare premieregeling, waarbij de beschikbare premie na ontvangst wordt omgezet in pensioenaanspraken met een pensioenleeftijd van 67 jaar en is een aangepaste voortzetting van het Pensioenreglement 2006. De franchise van de pensioenregeling IDCDB 2015 is per 1 januari 2015 verlaagd naar € 12.642, het fiscaal minimum. De geambieerde opbouw is gemaximeerd op 1,875% per jaar. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 100.000.

De bijdragetabellen en factoren zijn aan de wijzigingen in de pensioenregeling IDCDB 2015 aangepast en tevens is de te hanteren rekenrente verlaagd van 2,156% naar 1,629%.

Eind 2015 hebben Damco Netherlands B.V. en Damco International B.V. aangegeven dat zij hun pensioenregeling per 1 januari 2016 bij een andere pensioenuitvoerder zullen onderbrengen. De werknemers van het pensioenfonds zijn per 1 januari 2016 deelnemer geworden aan de IDC-regeling. In paragraaf 5.8 is een samenvatting van de pensioenregeling IDCDB 2015 opgenomen.

In onderstaande tabel wordt het deelnemersbestand van 2014 naar 2015 met mutaties getoond⁵. Het aantal deelnemers is met 49 gedaald naar 11.119.

⁵ Per 1 januari 2016 is de overeenkomst met Damco geëindigd. Dit betreft 322 deelnemers die in de tabel nog onder actieven zijn opgenomen.

3.4a Deelnemers	TOTAAL	Actieven	Slapers	Gepensio- neerden	Gepensioneerden naar type pensioen:			
					Ouderdom	Invaliditeit	Partner	Wezen
Stand 1 januari 2015	11.168	686	2.818	7.664	5.095	24	2.510	35
Mutaties door:								
Nieuwe toetredingen	258	258		-				
Ontslag met premievrije aanspraak	-	-109	109	-				
Waardeoverdracht	-10		-10	-				
Ingang pensioen	127	-2	-87	216	89		125	2
Overlijden	-406		-10	-396	-241		-155	
Afloop	-10			-10		-5		-5
Afkoop	-13		-10	-3			-2	-1
Andere oorzaken	5		4	1			1	
Totaal mutaties	-49	147	-4	-192	-152	-5	-31	-4
Stand 31 december 2015	11.119	833	2.814	7.472	4.943	19	2.479	31

Toeslagverlening (indexatie)

Op grond van de dekkingsgraad per 30 september 2014 van 112,1% is besloten per 1 januari 2015 geen toeslag te verlenen op de tot 1 januari 2015 opgebouwde en ingegane pensioenen. De stijging van de prijsindex bedroeg 1,1%. Het bestuur hanteerde bij het vaststellen van de toeslag tot 1 januari 2015 als leidraad een in de pensioenregeling IDCDB 2015 opgenomen staffel. De staffel loopt, teneinde de risico's voor het pensioenfonds te beperken, van 115% tot 125%. De toeslag blijft voorwaardelijk en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds.

Vanaf 1 januari 2015 is als onderdeel van het nFTK een nieuw toeslagregime van toepassing.

Er is geen toeslag mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% en bij het vaststellen van de hoogte van de toeslag wordt rekening gehouden met de wettelijke eis van toekomstbestendigheid.

Met inachtneming van de beleidsdekkingsgraad per 30 september 2015 en de wettelijke regels voor toeslagverlening heeft het bestuur van het pensioenfonds besloten de pensioenrechten en pensioenaanspraken in het pensioenfonds per 1 januari 2016 met 0,35% te verhogen. Deze verhoging geldt niet voor het opgebouwde pensioenkapitaal in de IDC-regeling.

Een overzicht van de toeslagen van de afgelopen tien jaar staat in paragraaf 4.5.4. Tevens staan hierbij de indices, waarop het toeslagenbeleid is gebaseerd. Hieruit blijkt dat het pensioenfonds in het verleden meer heeft geïndexeerd dan op grond van de indices noodzakelijk zou zijn. Dat is echter geen beleid waar deelnemers rechten aan kunnen ontlenen.

Premie

Met ingang van 1 januari 2015 is met Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V., Star Container Services B.V., Svitzer Amsterdam B.V., Ardent Maritime Netherlands B.V. en Port Towage Amsterdam B.V. een uitvoeringsovereenkomst gesloten om de IDC-regeling uit te voeren.

De met Damco Netherlands B.V. en Damco International B.V. afgesloten uitvoeringsovereenkomst (vanaf 2008) ter uitvoering van de pensioenregeling IDCDB 2015 loopt tot ultimo 2015.

Aan alle aangesloten ondernemingen werd een premie in rekening gebracht. De *feitelijke premie* bedroeg € 6,5 miljoen (2014: € 6,8 miljoen). De *zuiver kostendekkende premie* was € 6,4 miljoen (2014: € 6,6 miljoen). De *gedempte kostendekkende premie* bedroeg € 6,6 miljoen (2014: € 7,1 miljoen). In paragraaf 4.5.7 worden deze begrippen nader toegelicht. Omdat de feitelijke premie lager is dan de gedempte kostendekkende premie wordt niet voldaan aan artikel 129 van de Pensioenwet. Vanaf 2016 is dit niet langer van toepassing omdat alleen nog pensioenopbouw volgens een premieovereenkomst plaatsvindt en niet langer volgens een uitkeringsovereenkomst.

3.4b Premiebijdragen	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Werkgeversgedeelte voor risico fonds	3.485	6.697
Werknemersgedeelte voor risico fonds	90	96
Premiebijdragen voor risico fonds	3.575	6.794
Premiebijdragen voor risico deelnemers	2.959	-
Totaal premiebijdragen (feitelijke premie)	6.534	6.794

3.4c Kostendekkende premie	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Actuariel benodigde koopsom	2.912	5.593
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	2.959	-
Opslag vereist eigen vermogen	378	738
Opslag uitvoeringskosten	186	224
Zuivere kostendekkende premie	6.435	6.555
	<i>(x € 1.000)</i>	
Actuariel benodigde koopsom	3.089	6.113
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	2.959	-
Opslag vereist eigen vermogen	401	807
Opslag uitvoeringskosten	186	224
Gedempte kostendekkende premie	6.635	7.144

De aangesloten ondernemingen zijn niet verantwoordelijk voor eventuele tekorten van het pensioenfonds.

In verband met de toegenomen kosten werd in het verleden, naast de opslag voor toekomstige administratie- en excassokosten, een opslag voor huidige uitvoeringskosten van 4% geïntroduceerd. Het beleid ten aanzien van de kostenvoorziening is in 2014 aangepast om deze toekomstbestendig te maken.

Klachten

Een deelnemer kan een klacht indienen als hij/zij van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn/haar rechten zijn geschaad. Bij afwijzing van de klacht kan deze worden

voorgelegd aan de Ombudsman Pensioenen. In 2015 zijn geen klachten ingediend bij het pensioenfonds.

Er zijn in 2014 en 2015 geen bestuurlijke boeten of dwangsommen opgelegd aan het pensioenfonds.

Regelgeving

In dit verslagjaar hebben er veel wijzigingen in wet en regelgeving plaatsgevonden. Onderstaand een beknopte weergave met daarbij aangegeven op welke wijze het pensioenfonds hier mee omgaat.

Witteveenkader

Het fiscale pensioenkader is per 1 januari 2015 verder ingeperkt (het zogenaamde Witteveenkader). De fiscale maximale opbouw van het pensioen is verlaagd van 2,15% naar 1,875% per jaar. Het maximale pensioengevend salaris is vastgesteld op € 100.000. Deze wijzigingen zijn van toepassing op de actieve deelnemers van het pensioenfonds.

Nieuwe Financieel Toetsingskader - nFTK

Per 1 januari 2015 is het nFTK in werking getreden. De belangrijkste elementen zijn:

Vereist Eigen Vermogen (VEV)

In de berekening van het VEV is een aantal risico's zwaarder gewogen waardoor het VEV stijgt. Voor het pensioenfonds betekende dit per 1 januari 2015 een stijging van het VEV van 113,1% naar 116,1%.

Herstelplan

Als een pensioenfonds op grond van de beleidsdekkingsgraad niet langer voldoet aan het VEV moet het een herstelplan opstellen. In een herstelplan werkt een pensioenfonds uit hoe het in maximaal tien jaar weer voldoet aan het VEV. Het pensioenfonds heeft deze hersteltermijn bepaald op vijf jaar. Indien alle beschikbare sturingsmiddelen maximaal zijn ingezet en het pensioenfonds desondanks naar verwachting niet binnen de gekozen herstelperiode aan het VEV kan voldoen, moet het sturingsmiddel van korten van pensioenaanspraken- en rechten worden ingezet.

De uitsmeerperiode van het korten is bepaald op drie jaar. De maximale wettelijke termijn bedraagt hiervoor tien jaar.

In het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden en uit oogpunt van prudentie hanteert het pensioenfonds deze kortere termijnen. De samenstelling van het deelnemersbestand van het pensioenfonds speelt hierbij tevens een rol.

Beleidsdekkingsgraad

Pensioenfondsen moeten hun beleidsmaatregelen baseren op de beleidsdekkingsgraad. Sinds januari 2015 publiceert het pensioenfonds de beleidsdekkingsgraad op zijn website.

UFR methodiek

De door de Commissie Ultimate Forward Rate voorgestelde UFR methode is per 15 juli 2015 ingevoerd. De UFR wordt berekend op basis van de gerealiseerde 20-jaars forward rentes in de voorgaande 10 jaar. Dit houdt in dat de uiteindelijke UFR waarnaar wordt toegegroeid hierdoor is gedaald van circa 4,2% naar 3,3%.

(Aanvangs)Haalbaarheidstoets

Fondsen dienden in 2015 een aanvangshaalbaarheidstoets uit te voeren. Bij ongewijzigd beleid wordt vervolgens jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd, tenzij zich significante beleidswijzigingen voordoen, dan moet opnieuw een aanvangshaalbaarheidstoets worden uitgevoerd. Getoetst wordt of de verwachte realisatie van het pensioenresultaat overeenkomt met de gewekte verwachtingen (ambitie).

In 2015 heeft het pensioenfonds de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd.

Indexatiekader

Bij het verlenen van voorwaardelijke indexatie moet worden voldaan aan de wettelijke eisen van toekomstbestendig indexeren. Wettelijk kan er worden geïndexeerd bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 110%. Deze grens wordt ook door het pensioenfonds gehanteerd bij het vaststellen of er kan worden geïndexeerd.

Wet pensioencommunicatie

De Wet pensioencommunicatie is op 1 juli 2015 in werking getreden, met als doel een betere informatieverstrekking aan deelnemers. De wet biedt pensioenfondsen tevens meer mogelijkheden om informatie digitaal te verstrekken.

Vanaf 1 juli 2016 dienen nieuwe medewerkers via de Pensioen 1-2-3 te worden geïnformeerd over zijn pensioenregeling. Het pensioenfonds heeft direct met de introductie van de nieuwe pensioenregeling in januari 2015 de Pensioen 1-2-3 geïntroduceerd.

Wet versnelde verhoging van de AOW

Deze wet regelt dat vanaf 2016 de AOW leeftijd in stappen van drie maanden wordt verhoogd. In 2018 komt de AOW-leeftijd uit op 66 jaar. Er komt een overbruggingsregeling voor mensen die tussen 1 januari 2013 en 1 juli 2015 al van een vut- of prepensioenregeling gebruikmaken, omdat deze groep niet genoeg tijd heeft gehad om zich op deze verandering voor te bereiden.

In de IDC-regeling van het pensioenfonds is de pensioenleeftijd op 67 jaar vastgesteld.

Toekomst pensioenstelsel

Het huidige pensioenstelsel moet volgens de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden aangepast omdat verschillende ontwikkelingen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt de kwetsbaarheden van het stelsel bloot leggen. Hierover heeft een maatschappelijke discussie plaatsgevonden in het Nationale Pensioendialog. De dialoog heeft gediend als basis voor een hoofdlijnen notitie over de toekomst van het pensioenstelsel dat in juli 2015 aan de Tweede Kamer is gestuurd. Vervolgens heeft het kabinet een werkprogramma naar de Tweede Kamer gestuurd, waarin is aangegeven welke vraagstukken en oplossingsrichtingen binnen de vier hoofdlijnen zullen worden onderzocht en uitgewerkt. Dit zal in een uitwerkingsnota voor de zomer van 2016 worden opgestuurd. Het pensioenfonds heeft met de nieuwe IDC regeling al voorgesorteerd op deze ontwikkelingen aangezien het reeds mogelijk is om vanuit de individuele kapitaalsopbouw collectief door te beleggen na de pensioendatum.

Wetsvoorstel uitbetaling pensioen in pensioeneenheden (initiatief Ladders) en wetsvoorstel variabele pensioenuitkering

Zowel het initiatief Ladders als het wetsvoorstel variabele pensioenuitkering beogen doorbeleggen in de uitkeringsfase van premieovereenkomsten mogelijk te maken. Deze twee voorstellen zijn

samengevoegd in het wetsvoorstel verbeterde premiereregeling dat op 10 maart 2016 is aangenomen. De beoogde ingangsdatum is 1 juli 2016.

3.5 Actuariële analyse resultaat

Om tot een juiste weergave van het vermogen te komen is het voor een pensioenfonds noodzakelijk om gebruik te maken van veronderstellingen. Deze hebben onder meer betrekking op de toekomstige marktrente, de verwachte hoogte van de kosten en de verwachte sterfte onder deelnemers.

De actuariële analyse in tabel 3.5 maakt inzichtelijk welke verschillen er zijn tussen de vooraf gedane veronderstellingen en de werkelijkheid zoals na afloop van het jaar vastgesteld. Het resultaat van het boekjaar, zijnde het saldo van baten en lasten (zie paragraaf 4.2) is het verschil tussen de mutatie in het pensioenvermogen en de mutatie technische voorziening. Het effect op de nominale dekkingsgraad bedraagt 4,7%-punt.

3.5 Actuariële analyse	Pensioen- vermogen	Technische voorzieningen	Reserves 2015	Dekkings- graad 2015	Reserves 2014	Dekkings- graad 2014
<i>(x € 1.000)</i>						
Stand per 1 januari	1.365.937	1.187.543	178.393	115,0%	79.937	107,3%
Wijziging door implementatie nFTK				-3,1%		
Stand per 1 januari nFTK				111,9%		
Mutaties:						
Premie pensioenopbouw	5.958	6.043	-85	0,0%	-37	0,0%
Toeslagen (indexatie)	-	3.951	-3.951	-0,4%	-	-
Pensioenuitkeringen	-67.747	-67.740	-7	1,0%	-244	0,4%
Uitvoeringskosten	-2.310	-2.089	-221	0,0%	-12	0,0%
Beleggingsresultaat	63.273	4.101	59.172	4,7%	240.739	16,8%
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	-	37.982	-37.982	-0,5%	-146.612	-9,7%
Waardeoverdrachten	136	867	-731	0,0%	48	0,0%
Sterfte (kanssysteem)	369	-227	596	0,1%	3.411	0,3%
Arbeidsongeschiktheid (kanssysteem)	207	-207	414	0,0%	591	0,0%
Herverzekering (kanssysteem)	-467	-	-467	0,0%	705	0,0%
Wijziging sterftegondslagen	-	-	-	-	-564	0,0%
Overig	151	555	-404	-0,2%	432	0,0%
Totaal mutaties	-429	-16.764	16.335	4,7%	98.457	7,7%
Stand per 31 december	1.365.508	1.170.779	194.729	116,6%	178.394	115,0%

De belangrijkste mutaties op de reserves (+ € 16 miljoen) en de nominale dekkingsgraad (+ 4,7%) zijn als volgt:

- Het beleggingsresultaat van € 63 miljoen laat de dekkingsgraad per saldo met 4,7%-punt stijgen, na aftrek van € 4 miljoen rekenrente die is toegevoegd aan de technische voorziening.
- De impact van de renteverandering in 2015 op de contante waarde van de pensioenverplichtingen bedraagt - € 38 miljoen, waardoor de dekkingsgraad met 3,6%-punt daalt (inclusief het effect van de implementatie nFTK van -3,1%).
- De verrichte pensioenuitkeringen zijn vrijwel gelijk aan wat voorzien was, maar omdat de uitkeringen zijn gebaseerd op 100% dekkingsgraad en de dekkingsgraad hoger is dan 100%, heeft

de vrijval van de gereserveerde pensioenuitkeringen een positief effect op de dekkingsgraad van 1%-punt.

Oordeel van de certificerend actuaris over de financiële positie

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat sprake is van een toereikende solvabiliteit en dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 129.

3.6 Uitvoeringskosten

De kosten van het pensioenfonds bestaan onder andere uit kosten van de uitvoeringsorganisatie, vermogensbeheerkosten en kosten voor het pensioenbeheer.

De kosten van de uitvoeringsorganisatie zijn in 2015 met 7% gedaald naar € 3,7 miljoen; vooral door lagere personeelskosten als gevolg van de uitbesteding pensioenadministratie in 2014. In tabel 3.6a zijn de onderliggende kostenrubrieken vermeld. Deze kosten zijn exclusief de kosten van externe vermogensbeheerders, die eronder staan vermeld.

Een deel van de externe vermogensbeheerkosten wordt gefactureerd. Bij beleggingsfondsen is het gebruikelijk dat de vermogensbeheerder zijn kosten ten laste brengt van het belegd vermogen. Derhalve zijn deze kosten minder inzichtelijk. Op basis van de kostenpercentages die de vermogensbeheerders publiceren, zijn deze kosten door het pensioenfonds berekend op € 6,2 miljoen in 2015 (2014: € 6,2 miljoen). Dit betreft vermogensbeheerkosten, overige kosten en eventuele prestatievergoedingen. Zodoende wordt in de tabel een integraal beeld gepresenteerd van de vermogensbeheerkosten: € 10,5 miljoen (2014: € 10,2 miljoen).

Toerekening kosten pensioenbeheer en vermogensbeheer

De kosten worden verdeeld in kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer. Bepaalde kostencategorieën die niet eenduidig kunnen worden toegerekend aan pensioenbeheer of vermogensbeheer, worden op 50/50 basis verdeeld.

De pensioenbeheerkosten bedragen in 2015 € 278 per deelnemer (2014: € 293), de vermogensbeheerkosten 0,74% (2014: 0,79%) van het gemiddeld belegd vermogen.

3.6 Uitvoeringskosten	2015	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer	2014
<i>(x € 1.000)</i>				
Personeelskosten	1.284	538	746	1.641
Huisvestingskosten	303	152	152	306
Advieskosten	616	319	297	465
Accountantskosten	63	32	31	55
Automatiseringskosten	18	9	9	74
Communicatiekosten	181	181	-	195
Kosten organen pensioenfonds	364	364	-	369
Kosten uitbesteding pensioenadministratie	598	598	-	516
Overige algemene kosten	236	118	118	303
Uitvoeringskosten pensioenfondsorganisatie	3.663			3.925
waarvan Pensioenbeheer		2.310		2.447
waarvan Vermogensbeheer			1.353	1.477
Bewaarloon gefactureerd			178	171
Vermogensbeheerkosten gefactureerd			2.528	2.159
Vermogensbeheerkosten tlv belegd vermogen			6.217	6.184
Vermogenbeheerkosten integraal			10.276	9.992
Transactiekosten beleggingen			1.033	358
Totaal			13.619	12.797

Met ingang van 1 januari 2015 is *artikel 45a Informatie over uitvoeringskosten* aan de Pensioenwet toegevoegd, waarin staat dat een pensioenfonds in zijn jaarverslag informatie over uitvoeringskosten opneemt waarin wordt onderscheiden: administratieve uitvoeringskosten (pensioenbeheerkosten), de kosten van vermogensbeheer en transactiekosten. Artikel 10b van het Besluit uitvoering Pensioenwet schrijft vervolgens voor hoe de kosten moeten worden weergegeven.

In onderstaande tabel zijn conform artikel 45a van de Pensioenwet de pensioenbeheerkosten per deelnemer en de vermogensbeheer- en transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen opgenomen. De pensioenbeheerkosten bedragen in 2015 € 278 per deelnemer (2014: € 293), de vermogensbeheerkosten 0,74% (2014: 0,79%) van het gemiddeld belegd vermogen.

3.6b Kosten administratieve uitvoering en vermogensbeheer	2015	2014
Administratieve uitvoeringskosten (pensioenbeheer)	2.310	2.447
Administratieve uitvoeringskosten per deelnemer (alleen actieven en gepensioneerden)	278	293
Vermogensbeheerkosten	10.276	9.992
Vermogensbeheerkosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,74%	0,79%
Transactiekosten beleggingen	1.033	358
Transactiekosten beleggingen (in % van het gemiddelde belegd vermogen)	0,07%	0,03%
Gemiddeld belegd vermogen	1.395.074	1.271.659

De vermogensbeheerkosten van *private equity* zijn voor het pensioenfonds niet volledig inzichtelijk. Daarom is het kostenpercentage gebruikt dat de Pensioenfederatie vermeldt. Omdat het pensioenfonds voornamelijk belegt in *fund-of-funds*, is conform de richtlijn van de Pensioenfederatie het dubbele kostenpercentage gehanteerd, namelijk 3,3%. Als *private equity* buiten beschouwing wordt gelaten, daalt het totale vermogensbeheerkostenpercentage van 0,74% naar 0,47% (2014: 0,79% naar 0,53%). De transactiekosten van de beleggingen zijn 0,07%⁶ (2014: 0,03%). De stijging komt vooral door de verkoop van de swaptions portefeuille en aan- en verkopen van beleggingsfondsen (credits).

Het bestuur is voorstander van het transparant maken van de kosten van het beleggen en gebruikt onder anderen de rapportages van actuariel bureau Lane, Clark & Peacock als vergelijkingsmaatstaf. Het pensioenfonds streeft niet zozeer naar de laagste kosten alswel naar optimalisatie van het kostenniveau. Lagere kosten zijn niet per definitie beter. Een bepalende factor voor de vermogensbeheerkosten is bijvoorbeeld de mix van beleggingscategorieën waarin wordt belegd. Ook het door het pensioenfonds gekozen actieve beheer binnen de returnportefeuille door middel van gespecialiseerde vermogensbeheerders, betekent in de regel een hogere beheervergoeding. Deze hogere beheervergoeding wordt vooralsnog ruimschoots gecompenseerd door de hogere behaalde rendementen.

3.7 Communicatie

Het pensioenfonds streeft naar een open en heldere communicatie met alle belanghebbenden. Bij alle vormen van communicatie wordt als uitgangspunt de vraag gehanteerd die voor de deelnemer van belang is, namelijk "Wat betekent dit voor mij?". In 2015 zijn deelnemers gevraagd over hun ervaringen met de communicatie van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds organiseerde deelnemerspanels om ervaringen van deelnemers te vernemen over digitale communicatie en over communicatie en het pensioenfonds in het algemeen. De aanwezige gepensioneerden zijn verdeeld over de digitalisering, maar begrijpen dat een pensioenfonds hier in het digitale tijdperk niet aan ontkomt. De communicatie is helder en het pensioenfonds wordt als betrouwbaar gekarakteriseerd.

In het derde kwartaal 2015 is een telefonische enquête afgenomen bij een aantal deelnemers die recentelijk met pensioen waren gegaan. Gevraagd werd naar de mate van tevredenheid over de kwaliteit van de dienstverlening en de communicatie door pensioenadministrateur Aon Hewitt.

De deelnemers aan deze enquête waren positief over de dienstverlening van Aon Hewitt en over de kwaliteit van de communicatie in de brief die zij voor hun pensionering hadden ontvangen. De aanbevelingen van de deelnemers aan zowel de discussie als aan de telefonische enquête hadden vooral betrekking op de informatie op de website. De website is naar aanleiding hiervan op een aantal punten aangepast.

In 2015 is voor de medewerkers van Maersk en Svitzer de nieuwe IDC-regeling ingegaan. Alle actieve deelnemers hebben een Pensioen 1-2-3 ontvangen, waarin zij wegwijs zijn gemaakt in deze nieuwe pensioenregeling. De Pensioen 1-2-3 maakt onderdeel uit van de wet Pensioencommunicatie en vervangt per 1 juli 2016 de startbrief. Daarnaast zijn de medewerkers van Maersk en Svitzer via

⁶ De transactiekosten betreffen (deels geschatte) aan- en verkoopkosten van directe beleggingen; exclusief eventuele transactiekosten van beleggingsfondsen of illiquide beleggingen.

roadshows, gegeven door het pensioenfonds, geïnformeerd over de 'ins- and outs' van de nieuwe regeling.

In de Nedlloyd Pensioenkrant, die vier keer is verschenen, is tevens uitgebreid aandacht besteed aan de invoering van deze nieuwe regeling. Naast informatie over de nieuwe IDC-regeling is ook aandacht besteedt aan de financiële positie van het pensioenfonds, zijn deelnemers geïnterviewd, is aangegeven wie er achter de schermen zorgt voor het reilen en zeilen van het pensioenfonds, is een samenvatting van het jaarverslag gegeven en zijn diverse pensioenonderwerpen besproken, zoals "Wat is de pensioenrichtleeftijd". Daarnaast verschenen in 2015 vier digitale nieuwsbrieven, met actuele informatie. Ruim 2.000 deelnemers hebben zich ingeschreven voor deze nieuwsbrieven.

In het voorjaar van 2015 vond de jaarvergadering van de Vereniging Deelnemers Nedlloyd Pensioenfonds (**DNP**) plaats. Daar werd aan de ruim 200 aanwezigen een uitvoerige toelichting gegeven op het beleid en de financiële positie van het pensioenfonds.

In 2015 hebben:

- alle actieve deelnemers een UPO van de op hen betrekking hebbende pensioenregeling ontvangen.
- de slapers een UPO ontvangen. Deze wordt één keer per drie jaar verstuurd.
- de pensioengerechtigden hun jaarlijkse UPO ontvangen.

3.8 Governance

Bestuur

Het bestuur heeft in 2015 elf maal vergaderd. De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn:

- De evaluatie van het beleid- en actieplan 2014 en het vaststellen van het beleid- en actieplan 2015.
- De risicomanagementrapportages waaronder de risicoanalyse belangenverstrengeling en de ICT risicoanalyse.
- De implementatie van het nFTK waaronder het bepalen van de risicohouding en de aanvangshaalbaarheidstoets.
- De voortgang van de uitvoering van de IDC-regeling.
- De uitvoeringsovereenkomst IDC 2015.
- Het premiebeleid 2015.
- Toeslagverlening per 1 januari 2016.
- Zelfevaluatie bestuur over 2014.
- Invulling Strategisch Vastgoed Plan.
- De rentehedge.
- Inrichting en invulling Credit portefeuille.
- De bevoegdhedenmatrix Vermogensbeheer.
- Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.

In juni 2015 werden twee heidagen georganiseerd, waar onder andere aan de hand van een aantal position papers en een presentatie werd gediscussieerd over de toekomst van het pensioenstelsel, de

mogelijkheden- en onmogelijkheden van het Algemeen Pensioenfonds en alternatieve rechtsvormen. Daarnaast werd aan de hand van gepresenteerde ALM berekeningen gesproken over de risicohouding en over het vast te stellen korting- en toeslagbeleid naar aanleiding van de invoering van het nFTK. Voorts werd in 2015 een groot aantal fondsdocumenten aangepast, zoals de statuten, de ABTN, de gedragscode, het integriteitbeleid, het klokkenluidersreglement, de incidentenregeling en het compliance program.

Het bestuur heeft één keer met de visitatiecommissie en twee keer met het verantwoordingsorgaan overlegd. Met de aangesloten werkgevers en ondernemingsraden en met het bestuur van de vereniging Deelnemers Nedlloyd Pensioenfonds is tweemaal overleg geweest. Met Damco zijn diverse overleggen geweest om te praten over verlenging van de uitvoeringsovereenkomst en / of deelname aan de nieuwe IDC-regeling.

Zelfevaluatie

Het bestuur evalueert één keer per jaar zijn eigen functioneren en deskundigheid in een aparte bijeenkomst onder leiding van een externe begeleider. Eind 2015 heeft de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur plaatsgevonden middels het houden van interviews met de bestuursleden die in 2015 zitting hadden in het bestuur. Dit jaar is besloten meer nadruk te leggen op gedrag en cultuur aangezien dat voorspellers zijn van de prestaties van instellingen. De uitkomsten van de zelfevaluatie zijn in januari 2016 in het bestuur besproken.

Eind 2015 is tevens het functioneren van de voorzitter geëvalueerd. Het bestuur heeft de voorzitter van het pensioenfonds opnieuw voor een periode van vier jaar als voorzitter aangewezen.

Geschiktheid

Het bestuur heeft een geschiktheidsplan opgesteld om zowel individueel als collectief over de vereiste geschiktheid te beschikken. Geschiktheid bestaat uit kennis, vaardigheden en professioneel gedrag. Daarnaast is ook voldoende beschikbaarheid voor het uitoefenen van de functie van belang. Bij alle vergaderingen waren alle geledingen aanwezig zodat rechtsgeldige besluiten konden worden genomen. In 2015 hebben de leden van het bestuur diverse bijeenkomsten van de Pensioenfederatie, IVP (Instituut Voor Pensioeneducatie), DNB, AFM en commerciële organisaties bijgewoond om hun deskundigheid op peil te houden. De bestuursleden informeren hun medebestuurders over hetgeen hier is besproken.

Alle bestuursleden hebben de modules van deskundigheidsniveau 2 of A gevolgd. Voor nieuwe bestuursleden wordt een opleidingsplan opgesteld. In paragraaf 5.7 staat een kort curriculum vitae van de bestuursleden.

Code Pensioenfonds

De Code Pensioenfonds (Code) is in 2014 verankerd in de Pensioenwet en bevat normen voor goed pensioenfondsbestuur. Het doel van de Code is bewustzijn van goedpensioenfondsbestuur te stimuleren bij bestuurders, leden van het intern toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur onderschrijft de normen van de Code en leeft deze grotendeels na.

De normen waarvan het pensioenfonds afwijkt of waaraan nog niet wordt voldaan zijn hieronder weergegeven en toegelicht:

Norm	Inhoud norm	Toelichting
45	Benoeming en ontslag worden uitgevoerd door belanghebbenden, zo mogelijk door het orgaan zelf, met betrokkenheid van een ander orgaan van het pensioenfonds. Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na	De leden van de visitatiecommissie worden niet benoemd door bindende voordracht door het verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft hiertoe besloten vanwege het feit dat het een zwaarwegende benoeming betreft. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan conform de pensioenwet de gelegenheid advies uit te brengen over de vorm en inrichting van het intern toezicht.
66	Het bestuur stelt - in overleg met het desbetreffende orgaan - concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid. Jaarlijks beoordeelt het bestuur in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald. Driejaarlijks evalueert het bestuur het diversiteitsbeleid.	Het pensioenfonds heeft een diversiteitsbeleid opgesteld, echter hierin zijn nog geen concrete stappen en termijnen vastgelegd. Het beleid zal in 2016 nader worden geconcretiseerd.
67	In het bestuur, het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan zitten ten minste één man en één vrouw.	Het bestuur heeft op dit moment geen vrouwelijk bestuurslid. Gezien de samenstelling van de achterban, de deskundigheidsvereisten die aan een bestuurslid of lid verantwoordingsorgaan worden gesteld en de tijdsbesteding blijft het lastig om aan deze diversiteitsvereisten te voldoen. Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht of opgeroepen te zoeken naar kandidaten die passen binnen de diversiteitsdoelstellingen. Getracht wordt dat bij aanvang van een eerste benoemingstermijn minimaal een persoon in elk orgaan wordt benoemd die bijdraagt aan een grotere diversiteit.
68	In het bestuur, het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.	Zowel in het bestuur als het verantwoordingsorgaan is geen lid onder de veertig jaar. Voor een toelichting hierop wordt verwezen naar de toelichting bij norm 67.

Compliance

Het pensioenfonds heeft een integriteitsbeleid waaronder een gedragscode, die ook bij de zakenrelaties van het pensioenfonds bekend is. Jaarlijks wordt door de verbonden personen van het pensioenfonds een verklaring van naleving van de gedragscode ondertekend en rapporteren de interne en externe compliance officers hun bevindingen aan het bestuur. In 2015 zijn er geen bijzonderheden gemeld.

De externe compliance officer heeft in 2015 de bestuursvergaderingen bijgewoond waar de risico-analyse belangenverstremming en de integriteitsrisico's zijn besproken.

Toezichthouders

De toezichthouders op de pensioenfonds, De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hebben in 2015 geen toezichtmaatregelen aan het pensioenfonds opgelegd. Er zijn in 2015 geen bestuurlijke boeten of dwangsommen opgelegd.

DNB heeft in 2015 uitvraag gedaan naar de risico-analyse belangenverstremming. DNB heeft deze analyse beoordeeld en heeft aangegeven dat het pensioenfonds op alle onderdelen voldoende heeft gescoord.

In het vierde kwartaal heeft het pensioenfonds de AFM geïnformeerd dat een aantal UPO's te laat zijn verzonden.

Nationale en internationale waardering voor de nieuwe regeling

In 2015 heeft het pensioenfonds twee prijzen in ontvangst mogen nemen. In juni 2015 vond de prijsuitreiking plaats van de Pensioen Pro Awards 2015. Het pensioenfonds werd gelauwerd met een Award als het beste middelgrote pensioenfonds vanwege de nieuwe pensioenregeling. De jury noemde het pensioenfonds een vooruitstrevend fonds dat met deze nieuwe regeling al een voorschot neemt op regelgeving op doorbeleggen na pensioendatum.

Eind november is de Europese IPE Award voor beste Nederlandse pensioenfonds toegekend aan Stichting Nedlloyd Pensioenfonds. Ook hier vanwege de nieuwe pensioenregeling. De jury oordeelde: *“a very innovative way to overcome unaffordable DB schemes in the Netherlands, combining a solid pension scheme before and after retirement”*. De IPE European Pension Funds Awards zijn een initiatief van het maandblad Investment & Pensions Europe.

3.9 Risicohouding en -beheersing

Risicohouding

- De risicohouding wordt in grote mate bepaald door de samenstelling van de verplichtingen. Het pensioenfonds heeft weinig actieve deelnemers en veel gewezen deelnemers en gepensioneerden. Het beleggingsbeleid is prudent en houdt rekening met de samenstelling van de verplichtingenstructuur. De risicobereidheid van de deelnemers en gepensioneerden is onderzocht en met de uitkomsten van dit onderzoek is rekening gehouden bij de formulering van het toeslag- en kortingsbeleid.
- Aan het toeslag- en kortingsbeleid ligt een ALM-analyse ten grondslag. De in deze analyse gebruikte economische uitgangspunten zijn voorzichtiger dan de volgens de wet mogelijke parameters.
- Gezien de samenstelling van de verplichtingen acht het bestuur een hersteltermijn van tien jaar niet prudent. Het bestuur stelt de hersteltermijn zodanig vast, dat bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 100% het effect dat er meer uitgekeerd wordt dan er beschikbaar is aan vermogen wordt beperkt. Dit houdt in een hersteltermijn van maximaal vijf jaar.
- Mede gezien de uitkomsten van het risicobereidheidsonderzoek wordt de uitsmeerperiode van een tekort, nadat er gedurende vijf jaar sprake is geweest van een beleidsdekkingsgraad onder de grens van het MVEV, beperkt tot drie jaar.

Kwalitatieve risicohouding:

- De indexatieambitie is koopkrachtbehoud (maximaal de prijsinflatie).
- Het is wenselijk dat de indexatieachterstand wordt weggewerkt.
- Het strategisch beleggingsbeleid is gericht op indexatieambitie met bescherming van nominale rechten.
- Pensioenverlagingen worden sneller doorgevoerd dan de maximaal toegestane uitsmeerperiode.
- Bij de pensioenregeling IDCDB 2015 wordt de opbouw verlaagd, als de feitelijk ontvangen premie daartoe aanleiding geeft.

Kwantitatieve risicohouding

Toeslagbeleid:

- geen toeslagverlening bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110%;
- bij een beleidsdekkingsgraad van 110% en hoger toeslag op basis van prijsinflatie met een toets op toekomstbestendigheid;
- inhaalindexatie: maximaal 20% van het verschil tussen de werkelijke beleidsdekkingsgraad en de grens (circa 125%) van toekomstbestendig indexeren.

Kortingsbeleid:

- bij een reservetekort (beleidsdekkingsgraad onder het vereist vermogen) in het herstelplan moet het pensioenfonds in vijf jaar toegroeien naar het vereist vermogen (per 31 december 2015: 116,4%). Indien dat niet mogelijk is dan voorwaardelijk korten;
- na vijf jaar dekkingstekort (beleidsdekkingsgraad onder minimaal vereist vermogen, per 31 december 2015: 104,1%) het tekort verwerken in drie jaar in onvoorwaardelijke kortingen.

Risicobudget met horizon van één jaar:

- vereist vermogen per 31 december 2015 bedraagt 116,4%;
- indien de bandbreedtes van matching- en returnportefeuille worden opgezocht, dan beweegt het vereist vermogen zich tussen 113% en 119%.

Risicobeheersing

De risico's voor het pensioenfonds zijn als volgt te categoriseren:

- Solvabiliteitsrisico: de kans dat het pensioenfonds niet aan zijn (langetermijn)verplichtingen kan voldoen. Dit uit zich in de dekkingsgraad. Het solvabiliteitsrisico valt uit te splitsen in de volgende risico's: renterisico, prijsrisico, valutarisico, kredietrisico en actuariële risico's.
- Liquiditeitsrisico: de kans dat beleggingen niet tijdig tegen een aanvaardbare prijs liquide kunnen worden gemaakt, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.
- Organisatierisico's: operationele risico's, uitbestedingsrisico's, IT-risico's.
- Omgevingsrisico's: concurrentierisico, afhankelijkheidsrisico en politieke risico's.

Een gestructureerde aanpak van de risico's richt zich voornamelijk op de eerste twee risicocategorieën, die uitgebreid worden behandeld in paragraaf 4.6. Met consultant Cardano is aan de hand van scenario-analyse een strategisch risicokader vastgesteld over deze risico's. In de kwartaal-bijeenkomsten met de beleggingscommissie wordt hier specifiek aandacht aan besteed. De visitatie-commissie beoordeelt jaarlijks hoe het pensioenfonds omgaat met de risico's op langere termijn.

Het uitbestedingsrisico wordt beheerst door uitbestedingscontracten aan te gegaan met gerenommeerde partijen die in bezit zijn van een ISAE3402-verklaring. Voor de selectie van en monitoring op externe vermogensbeheerders wordt onder andere gebruik gemaakt van externe adviseurs. De risico's van de uitbesteding van IT en pensioenadministratie worden beheerst door middel van serviceniveau-overeenkomsten en -rapportages.

In 2014 is, als onderdeel van de optimalisatie van de administratieve organisatie en interne beheersing, een risicobeheersingsmatrix ontwikkeld, waarin risico's en beheersmaatregelen overzichtelijk en in

samenhang in kaart zijn gebracht. Hiervan heeft in 2015 een verdieping plaatsgevonden en zijn hiertoe diverse risicoanalyses uitgevoerd. In 2016 zal hieraan een vervolg worden gegeven en zal een integrale wijze van risicobeheersing verder worden verankerd in de organisatie.

3.10 Toekomst pensioenfonds

Het aantal pensioenfondsen in Nederland daalt in een rap tempo. Veel pensioenfondsen bezinnen zich vanwege hun financiële situatie of vanwege de toenemende regeldruk op hun toekomst. Ook voor het pensioenfonds is de toekomst een belangrijk onderwerp. Op dit moment meent het bestuur dat er geen reden is om de huidige situatie van een zelfstandig pensioenfonds te wijzigen, omdat het pensioenfonds in financieel en organisatorisch opzicht op orde is.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in 2014 diverse toekomstalternatieven de revue laten passeren, zoals zelfstandig voortbestaan, samenwerking of samengaan met andere pensioenfondsen, en overgang naar een verzekeraar. Daarbij zijn diverse triggers geformuleerd die aanleiding zouden kunnen zijn tot het nemen van actie. Triggers zijn bijvoorbeeld: het niet meer hebben van een werkgever, het oplopen van het kostenniveau, en het niet meer kunnen voorzien in geschikte bestuurders of geschikte medewerkers voor de uitvoeringsorganisatie. Gezien de consolidatieslag die zich momenteel in de pensioensector voltrekt, zal het bestuur zich in 2016 verder concentreren op de diverse toekomstmogelijkheden, om zodoende een voor de deelnemers optimaal resultaat te kunnen bewerkstelligen. Diverse opties zullen daarbij nader worden uitgewerkt en onderzocht.

3.11 Vooruitzichten

Belangrijke thema's die in 2016 en volgende jaren voor het pensioenfonds spelen zijn:

Toekomst pensioenstelsel

Het pensioenfonds volgt de verkenning en ontwikkeling van het Toekomstig Pensioenstelsel met grote belangstelling. Het wetsvoorstel Verbeterde Premiereregeling (voorheen wet Variabele Pensioenuitkering) is daarbij een voorbode van de richting voor een nieuw pensioenstelsel. Met de huidige IDC regeling zal het pensioenfonds op deze ontwikkelingen moeten inspelen.

EMIR

In Europa is al enige jaren de European Market Infrastructure Regulation (EMIR) van kracht met als doel het transparanter en veiliger maken van de mondiale derivatenmarkt. De belangrijkste onderdelen zijn:

- Rapportageverplichting voor alle derivatentransacties
- Regels voor tijdige confirmaties van transacties
- Clearing verplichting voor OTC derivaten

Pensioenfondsen zijn vrijgesteld van central clearing vereisten tot 1 augustus 2017. Ondanks dit uitstel ontstaat er nu in de markt al beweging voor het inrichten van de 'central clearing', bij pensioenfondsen. Het pensioenfonds is in 2015 samen met Cardano een traject gestart om zich voor te bereiden op deze central clearing en heeft dit project succesvol afgerond. Omdat onderpand normaliter in cash moet worden gestort brengt dit voor pensioenfondsen kosten en liquiditeitsrisico's met zich mee. Het pensioenfonds zal zich moeten voorbereiden op de gevolgen van de verplichting om een groot deel van het onderpand in cash aan te houden.

Het bestuur is voornemens om deze uitdagingen met voortvarendheid op te pakken, de marktontwikkelingen nauwlettend te blijven volgen en het beleid daarop af te stemmen.

Rotterdam, 14 juni 2016

Het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

4. Jaarrekening 2015

4.1 Balans per 31 december	toelichting	2015	2014
	(x € 1.000)		
Activa:			
Beleggingen:			
◦ Aandelen		252.180	266.391
◦ Indirect vastgoed		136.355	128.929
◦ Alternatieve beleggingen		109.742	105.552
◦ Credits		217.298	175.684
◦ Staatsobligaties		591.486	595.445
◦ Derivaten		-	62.518
Beleggingen voor risico fonds excl. liquide middelen		1.307.061	1.334.519
◦ Liquide middelen	4.3 *	49.009	24.605
Beleggingen voor risico fonds incl. liquide middelen	4.5.1	1.356.070	1.359.124
Beleggingen voor risico deelnemers	4.5.1	3.173	-
Herverzekerd deel technische voorzieningen	4.5.2	7.518	8.723
Overige activa	4.5.3	1.375	1.001
Totaal activa		1.368.136	1.368.848
Passiva:			
Reserves (inclusief stichtingskapitaal van 45 euro)	**	194.729	178.393
Technische voorzieningen voor risico fonds	4.5.4 ***	1.167.606	1.187.543
Technische voorzieningen voor risico deelnemers	4.5.4	3.173	-
Overige passiva	4.5.5	2.628	2.911
Totaal passiva	****	1.368.136	1.368.848
Pensioenvermogen	-	1.365.508	1.365.937
Dekkingsgraad (= pensioenvermogen / technische voorzieningen)	4.6	116,6%	115,0%
* Mutatie liquide middelen is het kasstroomoverzicht	4.3	24.404	7.425
** Mutatie reserves is het saldo van baten en lasten	4.2	16.335	98.456
Een alternatief verloop staat in de actuariële analyse	3.4	16.335	98.456
*** Van de technische voorzieningen is herverzekerd	4.5.2	7.518	8.723
**** Niet in de balans opgenomen verplichtingen	4.5.6	14.684	17.350

4.2 Staat van baten en lasten	toelichting	2015	2014
	(x € 1.000)		
Baten (+):			
Premiebijdragen voor risico fonds	4.5.7	3.575	6.794
Premiebijdragen voor risico deelnemers	4.5.7	2.959	-
Netto beleggingsresultaat voor risico fonds	4.5.1	63.043	246.670
Netto beleggingsresultaat voor risico deelnemers		230	-
Overige baten	4.5.8	151	339
Totaal baten		69.959	253.802
Lasten (-):			
Dotaties (-) en vrijval (+) technische voorzieningen voor risico fonds:			
◦ Dotatie voor pensioenopbouw		-3.084	-5.977
◦ Dotatie voor toeslagen (indexatie)		-3.951	-
◦ Vrijval voor pensioenuitkeringen		67.740	69.078
◦ Vrijval voor uitvoeringskosten		2.089	2.212
◦ Dotatie voor rentetoevoeging in verband met rekenrente		-3.871	-5.708
◦ Wijziging DNB-rentetermijnstructuur		-37.982	-146.612
◦ Wijziging door waardeoverdrachten		-867	-990
◦ Verzwaring sterftegrondslagen		-	-564
◦ Wijziging door kanssystemen en overige mutaties		-137	3.242
Wijziging technische voorzieningen voor risico fonds	4.5.4	19.937	-85.319
Wijziging technische voorzieningen voor risico deelnemers		-3.173	-
Pensioenuitkeringen	4.5.9	-67.747	-69.322
Saldo herverzekeringen	4.5.2	-467	705
Saldo waardeoverdrachten	4.5.10	136	1.038
Uitvoeringskosten pensioenen	4.5.11	-2.310	-2.447
Totaal lasten		-53.623	-155.346
Saldo van baten en lasten (+ = baten)*		16.335	98.457

* Het positieve saldo van baten en lasten 2015 is ten gunste gebracht van de reserves van het pensioenfonds.

4.3 Kasstroomoverzicht	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Liquide middelen* per 1 januari	24.605	17.180
Kasstroom uit pensioenactiviteiten:		
Ontvangen premies van werkgevers en werknemers	6.419	6.376
Ontvangen FVP-bijdragen	-	156
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	231	1.075
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	789	801
Betaalde pensioenuitkeringen	-67.739	-69.271
Betaald in verband met overdracht van rechten	-95	-37
Betaalde premies herverzekering	-52	-135
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.595	-3.117
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-63.041	-64.154
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten:		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	450.247	158.802
Aankopen beleggingen	-413.896	-141.244
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	52.447	55.498
Betaalde vermogensbeheerkosten eigen organisatie	-1.353	-1.477
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	87.445	71.578
Totaal mutaties liquide middelen	24.404	7.425
Liquide middelen* per 31 december	49.009	24.605

* Liquide middelen bestaan uit: bankrekeningen, terugvorderbare Nederlandse dividendbelasting, en overlopende beleggingstransacties die binnen een maand zijn afgehandeld.

4.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving*. Het bestuur heeft op 14 juni 2016 de jaarrekening vastgesteld.

Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

(a) Algemeen, schattingswijzigingen en presentatiewijzigingen

Alle bedragen zijn vermeld in euro's. Bedragen zijn afgerond, waardoor een totaaltelling van afgeronde bedragen miniem kan afwijken. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

(b) Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

(c) Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post *nog af te wikkelen transacties*, die wordt verantwoord onder de liquide middelen.

(d) Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op

deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

(d) Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

(e) Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

(f) Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Het pensioenfonds heeft in directe zin alleen te maken met de Amerikaanse dollar, omdat andere valuta binnen beleggingsfondsen worden omgerekend. De koers op 31 december 2015 was USD/EUR 1,09 (31 december 2014: USD/EUR 1,21).

(g) Beleggingen

Beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Per beleggingscategorie is dit als volgt:

- Aandelen en beursgenoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- Beleggingen in vastgoedfondsen zijn gewaardeerd tegen de beurskoers of – als die er niet is – tegen het evenredige deel van de netto vermogenswaarde van het vastgoedfonds waartoe het pensioenfonds gerechtigd is, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- Belangen in alternatieve beleggingen zijn gewaardeerd tegen geschatte marktwaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven. Deze wordt bepaald op basis van internationale richtlijnen van de sector, waaronder die van de European Private Equity & Venture Capital Association (EVCA).
- Obligaties zijn gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum, onder toevoeging van de lopende rente. Niet-beursgenoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- Hypothecaire leningen worden gewaardeerd op basis van de geschatte toekomstige kasstromen (rente en aflossingen), contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico) en de looptijd, onder aftrek van het gespaarde deel.
- Derivaten worden gewaardeerd tegen de relevante marktnotering of – als die er niet is – met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.
- Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

(h) Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico fonds worden aangehouden.

(i) Herverzekeringen

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuariel bepaalde contante waarde van de herverzekerde aanspraken, berekend volgens de grondslagen van de technische voorzieningen, exclusief de opslag voor excasso- en administratiekosten.

(j) Overige activa

Overige activa bestaat uit de materiële vaste activa van het pensioenfonds, vorderingen en overlopende posten (behalve terugvorderbare Nederlandse dividendbelasting en beleggingstransacties die binnen een maand zijn afgehandeld). De eerste waardering van vorderingen en overlopende activa is tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen; bij materiële vaste activa onder aftrek van de lineaire afschrijving.

(k) Technische voorzieningen voor risico fonds (pensioenvoorzieningen)

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen:

- De contante waarde wordt berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 31 december 2015.
- De grondslagen die het pensioenfonds hanteert bij de berekening van de premies en de technische voorzieningen zijn in verband met de stijging van de levensverwachting in 2014 aangepast. Voor de sterftcijfers wordt de nieuwe Prognosetafel AG 2014 van het Actuariel Genootschap gehanteerd, waarbij rekening is gehouden met de ervaringssterfte van het pensioenfonds op basis van het Towers Watson ervaringssterftemodel 2014.
- Er wordt een onbepaald partnersysteem gehanteerd; voor iedere deelnemer wordt het partnerpensioen verzekerd, ongeacht de vraag of er daadwerkelijk een partner is (na pensioenleeftijd geldt een bepaald partnersysteem).
- Voor de berekening van het partnerpensioen wordt uitgegaan van een vast leeftijdsverschil: de partner van de man is drie jaar jonger en die van de vrouw is drie jaar ouder.
- Het beleid ten aanzien van de kostenvoorziening is in 2014 aangepast om deze toekomstbestendig te maken. Een voorziening voor uitvoeringskosten ter dekking van (toekomstige) administratie- en excassokosten maakt deel uit van de technische voorzieningen.

(l) Technische voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de technische voorziening voor risico deelnemers wordt bepaald door de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen.

(m) Overige passiva

Overige passiva bestaat uit schulden en overlopende posten (behalve beleggingstransacties die binnen een maand zijn afgehandeld). De eerste waardering van schulden en overlopende passiva is tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

(n) Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit beleggingsactiviteiten en pensioenuitvoeringsactiviteiten.

De liquide middelen bestaan uit bankrekeningen, cash funds, terugvorderbare Nederlandse dividendbelastingen overlopende beleggingstransacties die binnen een maand zijn afgehandeld.

4.5 Toelichting op balans en staat van baten en lasten

4.5.1a Beleggingen voor risico fonds	2015	2014	Mutaties *	Resultaat	Rendement 2015		
					Behaald	Benchmark	Outperf.
(x € 1.000)							
Aandelen Europa	79.233	80.399	-15.087	13.921	17,3%	8,2%	9,1%
Aandelen Verenigde Staten	118.165	126.855	-26.138	17.448	14,5%	12,2%	2,3%
Aandelen opkomende markten	54.782	59.137	-2.104	-2.250	-4,4%	-5,2%	0,8%
Aandelen	252.180	266.391	-43.329	29.118	10,5%	6,6%	3,9%
Indirect vastgoed	136.355	128.929	79	7.347	5,6%	9,3%	-3,7%
Private equity	109.678	105.482	-16.569	20.766	20,2%	6,2%	14,0%
Hedge funds	64	70	-6	-			
Alternatieve beleggingen	109.742	105.552	-16.575	20.766	20,2%	6,2%	14,0%
Credits multi strategy	208.717	154.344	58.845	-4.471	-1,7%	-1,6%	-0,1%
Hypothecaire leningen	7.886	9.068	-1.606	423	2,4%	2,0%	0,4%
Microfinance	695	12.272	-11.572	-6	-4,1%	2,0%	-6,1%
Credits	217.298	175.684	45.668	-4.054	-1,5%	-1,0%	-0,5%
Returnportefeuille	715.575	676.556	-14.157	53.177	7,9%	5,0%	2,9%
Staatsobligaties	591.486	595.445	-1.844	-2.115	-0,2%	-0,2%	0,0%
Swaptions	-	62.518	-75.590	13.072			
Liquide middelen	49.009	24.605	24.141	262			
Risicomanagementportefeuille	640.495	682.568	-53.293	11.219	1,4%	1,4%	0,0%
Uitvoeringskosten beleggingen pensioenfonds			1.353	-1.353			
Beleggingen incl. liquide middelen	1.356.070	1.359.124	-66.097	63.043	4,7%	3,3%	1,4%

* Mutaties = aankopen + gefactureerde kosten - verkopen - inkomsten (zoals dividend)

De waarde van de beleggingen voor risico fonds inclusief liquide middelen bedraagt eind 2015 € 1.356 miljoen (2014: € 1.359 miljoen). Er is een positief netto beleggingsresultaat behaald van € 63 miljoen (2014: € 246 miljoen), hetgeen een totaalrendement van 4,7% betekent. Er zijn geen aandelen uitgeleend (securities lending).

Voor de aansturing zijn de beleggingen verdeeld in twee portefeuilles. De returnportefeuille heeft als doel een rendement te halen boven de door het bestuur vastgestelde strategische benchmark. De risicomanagementportefeuille heeft als doel om het renterisico van de pensioenverplichtingen te matchen met de beleggingen. Daarnaast worden in deze portefeuille alle overige beleggingen opgenomen die als doel hebben de strategische risico's van het pensioenfonds te verlagen.

Returnportefeuille

De waarde van de returnportefeuille is € 716 miljoen. Er is een positief resultaat behaald van € 53 miljoen (7,9%), wat met name te danken is aan Amerikaanse aandelen (€ 17 miljoen), Europese aandelen (€ 14 miljoen) en *private equity* beleggingen (€ 21 miljoen). De categorie *hedge funds* is in 2013 afgebouwd; resterend zijn enkele vorderingen uit illiquide posities.

Risicomanagementportefeuille

De waarde van de risicomanagementportefeuille is eind 2015 € 640 miljoen. De portefeuille bestaat grotendeels uit eurostaatsobligaties. Het resultaat op staatsobligaties bedraagt € 2 miljoen negatief of -/0,3% in 2015. Tabel 4.6h toont de landen met de grootste beleggingen.

De *renteswaptions* in deze portefeuille beogen te bereiken dat de renteblootstelling van de beleggingen ongeveer gelijk is aan de renteblootstelling van de verplichtingen. Begin 2015 zijn alle swaptions verkocht door de (gedeeltelijke) afbouw van de rentehedge. Het totaalrendement van de risicomanagementportefeuille is 1,3% in 2015.

Liquide middelen

De post *liquide middelen* betreft bankrekeningen, cash funds, terugvorderbare Nederlandse dividendbelasting en overlopende beleggingstransacties die binnen een maand zijn afgehandeld. In de aansturing vallen de *liquide middelen* onder de risicomanagementportefeuille. Liquiditeiten die externe vermogensbeheerders aanhouden, maken onderdeel uit van de betreffende beleggingscategorie.

Verloop

In onderstaande tabellen staat het verloop van de beleggingen voor risico fonds nader uitgesplitst. De kolom *Mutaties* in de vorige tabel is uitgesplitst in: aankopen, verkopen en directe opbrengsten. De kolom *Resultaat* in de vorige tabel (exclusief *liquide middelen* en *uitvoeringskosten beleggingen pensioenfonds*) is uitgesplitst in: directe opbrengsten (dividend en rente) en indirecte opbrengsten.

4.5.1b Verloop 2015	Stand 2014	Aankopen 2015	Verkopen 2015	Indirecte opbr. 2015	Stand 2015	Directe opbr. 2015
(x € 1.000)						
Aandelen	266.391	25.723	-64.657	24.723	252.180	4.395
Indirect vastgoed	128.929	16.306	-3.807	-5.072	136.355	12.420
Alternatieve beleggingen	105.552	3.885	-6	312	109.742	20.454
Credits	175.684	275.837	-229.720	-4.504	217.298	449
Staatsobligaties	595.445	89.187	-75.682	-17.464	591.486	15.349
Derivaten	62.518	-	-75.590	13.072	-	-
Beleggingen excl. liquide middelen	1.334.519	410.937	-449.462	11.067	1.307.061	53.067

4.5.1b Verloop 2014	Stand 2013	Aankopen 2014	Verkopen 2014	Indirecte opbr. 2014	Stand 2014	Directe opbr. 2014
(x € 1.000)						
Aandelen	256.359	21.047	-52.119	41.104	266.391	1.934
Indirect vastgoed	150.960	30.973	-40.046	-12.958	128.929	20.130
Alternatieve beleggingen	92.957	16.647	-11.035	6.983	105.552	20.115
Credits	182.927	-	-5.363	-1.880	175.684	425
Staatsobligaties	466.600	54.987	-21.215	95.072	595.445	12.561
Derivaten	9.340	17.590	-28.930	64.518	62.518	-
Beleggingen excl. liquide middelen	1.159.144	141.244	-158.708	192.839	1.334.519	55.165

Waarderingsmethoden

Zoals vermeld in paragraaf 4.4 *Grondslagen* worden de beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. De beleggingen kunnen daarbij worden ingedeeld naar drie waarderingsniveaus:

Niveau 1: Direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt

Niveau 2: Waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata

Niveau 3: Waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata

4.5.1c Waardering	2015				2014			
	Totaal	niveau 1	niveau 2	niveau 3	Totaal	niveau 1	niveau 2	niveau 3
(x € 1.000)								
Aandelen	252.180	252.180	-	-	266.391	266.391	-	-
Indirect vastgoed	136.355	-	-	136.355	128.929	-	-	128.929
Alternatieve beleggingen	109.742	-	-	109.742	105.552	-	-	105.552
Credits	217.298	208.717	695	7.886	175.684	154.344	12.272	9.068
Staatsobligaties	591.486	591.486	-	-	595.445	595.445	-	-
Derivaten	-	-	-	-	62.518	-	62.518	-
Beleggingen excl. liq. middelen	1.307.061	1.052.383	695	253.983	1.334.519	1.016.179	74.791	243.549

Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectieve marktnoteringen. Bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken:

- In geval van *indirect vastgoed* en *alternatieve beleggingen* wordt de waarde overgenomen van de al dan niet gecontroleerde rapportages van de vermogensbeheerders.
- In geval van *hypothecaire leningen* wordt de waarde bepaald op basis van door bemiddeling van WM Company verkregen marktrentes en de resterende looptijd van de leningen.
- In geval van derivaten wordt gebruik gemaakt van in de markt beschikbare rentecurves ter bepaling van de waarde.
- Voor overige niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt voor de discontering de rentetermijnstructuur voor risicovrije staatsobligaties verhoogd met een kredietopslag ter bepaling van de reële waarde.

4.5.1d Derivaten	Expiratie	Onderliggend	Reële waarde activa	Reële waarde passiva
(x € 1.000)				
	-	-	-	-
2015	-	-	-	-
<i>Swaptions</i>				
3y10y Receiver 2,77%	21-2-2017	92.000.000	14.375	-
2Y10Y Receiver 2%	8-4-2016	133.000.000	12.920	-
3y15y Receiver 2,94%	24-2-2017	12.000.000	2.568	-
3y20y Receiver 2,613%	4-4-2016	11.000.000	2.302	-
3y30y Receiver 2,88%	24-2-2017	52.000.000	16.591	-
3y30y Receiver 2,59%	4-4-2016	53.000.000	13.761	-
2014		353.000.000	62.518	-

Ultimo 2015 staan geen derivatencontracten uit door de (gedeeltelijke) afbouw van de rentehedge. Voor rentederivaten (swaptions) is per 31 december 2014 voor een waarde van € 62,3 miljoen aan staatsobligaties met een rating Aaa en Aa1 als onderpand ontvangen.

4.5.1e Beleggingen voor risico deelnemers	2015	2014
<i>(x € 1.000)</i>		
Stand per 1 januari	-	-
Mutaties:		
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	2.959	-
Netto beleggingsresultaat voor risico deelnemers	230	-
Overig	-16	-
Stand per 31 december	3.173	-

Beleggingen voor risico deelnemers bestaan uit de beleggingen aangehouden in de IDC-regeling.

4.5.2 Herverzekeringen	2015	2014
<i>(x € 1.000)</i>		
Balans (zowel aan activa- als passivazijde):		
Herverzekerd deel technische voorzieningen per 1 januari	8.723	8.684
Herverzekerd deel technische voorzieningen per 31 december	7.518	8.723
Baten (+) en lasten (-):		
Mutatie herverzekerd deel technische voorzieningen	-1.205	39
Ontvangen uitkeringen herverzekering	789	801
Betaalde premie overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico	-52	-135
Saldo herverzekeringen	-467	705

In het verleden zijn door (rechts)voorgangers van Koninklijke Nedlloyd N.V. pensioenaanspraken ondergebracht bij levensverzekeringsmaatschappijen. Deze pensioenaanspraken zijn niet aan het pensioenfonds overgedragen en staan derhalve als een bezit op de balans van het pensioenfonds. Dit betreft in feite een herverzekerd deel van de technische voorzieningen.

Het pensioenfonds had tot en met 2014 met ElipseLife N.V. een contract voor de herverzekering van de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's met betrekking tot de actieve deelnemers. Dit betekent dat de totale schade voor het pensioenfonds als gevolg van overlijden en arbeidsongeschiktheid in enig jaar, voor zover het actieve deelnemers betreft, voor het deel dat een eigen behoud te boven gaat van € 1,4 miljoen voor rekening van de herverzekeraar komt. Er is geen winstdelingsclausule. De premie in 2014 bedroeg € 0,1 miljoen.

Per 1 januari 2015 is het herverzekeringscontract met ElipseLife N.V. beëindigd en worden de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's van actieve deelnemers in eigen beheer gehouden.

4.5.3 Overige activa	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Inventaris	19	39
Te vorderen premies werkgevers	921	805
Overige vorderingen	369	105
Overlopende activa	66	52
Totaal overige activa	1.375	1.001

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

4.5.4a Technische voorzieningen voor risico fonds	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Stand technische voorzieningen per 1 januari	1.187.543	1.102.224
Mutaties:		
Dotatie voor pensioenopbouw	3.084	5.977
Dotatie voor toeslagen (indexatie)	3.951	-
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-67.740	-69.078
Vrijval voor uitvoeringskosten	-2.089	-2.212
Dotatie voor rentetoevoeging in verband met rekenrente	3.871	5.708
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	37.982	146.612
Wijziging door waardeoverdrachten	867	990
Dotatie voor lang- en kortleven	20.006	18.703
Dotatie voor aanvang partner- en wezenpensioen	10.739	9.046
Vrijval door sterfte	-30.603	-30.562
Wijziging sterftegrondslagen	-	564
Overige mutaties	-5	-429
Totaal mutaties	-19.937	85.319
Stand technische voorzieningen per 31 december	1.167.606	1.187.543

De technische voorzieningen voor risico fonds zijn in 2015 gedaald met € 20 miljoen naar € 1.168 miljoen. Alle mutaties staan in bovenstaande tabel opgesomd. De belangrijkste worden nader toegelicht:

- Dotatie voor pensioenopbouw: € 3,1 miljoen (2014: € 6,0 miljoen). Dit is het actuarieel berekende effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale pensioenrechten. Hierin is begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling. De daling in vergelijking met 2014 komt door de opbouw van de IDC regeling voor risico deelnemers vanaf 2015.
- Dotatie voor toeslagverlening € 4,0 miljoen (2014: nihil). Per 1 januari 2016 is een toeslag van 0,35% verleend.
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen: - € 67,7 miljoen (2014: - € 69,1 miljoen). De verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de

technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten: - € 2,1 miljoen (2014: - € 2,2 miljoen). Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening uitvoeringskosten als onderdeel van de technische voorzieningen. De € 2,1 miljoen die vrijkomt uit de voorziening is ten behoeve van de financiering van de kosten in de verslagperiode.
- Dotatie voor rentetoevoeging: € 3,9 miljoen (2014: € 5,7 miljoen). De pensioenverplichtingen per 1 januari 2015 zijn opgerent met de benodigde interest op basis van 0,181% éénjaars rente (2014: 0,379%). De dotatie is inclusief de oprenting van de voorziening uitvoeringskosten met € 1,9 miljoen (2014: € 1,9 miljoen).
- Dotatie voor wijziging marktrente: € 38,0 miljoen (2014: € 146,6 miljoen). Door de wijzigingen in de marktrente, worden de technische voorzieningen eind 2015 € 38 miljoen verhoogd. De rentetermijnstructuur komt overeen met een constante rekenrente van 1,5% (2014: 1,6%).
- De andere posten zijn tezamen € 0,9 miljoen (2014: - € 1,9 miljoen) en betreffen met name dotaties en vrijval vanwege waardeoverdrachten en kanssystemen (sterfte en arbeidsongeschiktheid).

In onderstaande tabellen zijn de technische voorzieningen voor risico fonds ingedeeld naar categorieën van deelnemers en componenten.

4.5.4b Voorziening risico fonds naar deelnemers	2015	in %	2014	in %
(x € 1.000)				
Actieve deelnemers	58.998	5%	86.735	7%
Slapers	303.922	26%	260.943	22%
Gepensioneerden	804.686	69%	839.865	71%
Bruto technische voorzieningen	1.167.606	100%	1.187.543	100%

4.5.4c Voorziening risico fonds naar component	2015	2014
(x € 1.000)		
Technische voorziening (excl. uitvoeringskosten)	1.132.760	1.152.750
Voorziening uitvoeringskosten	34.846	34.793
Bruto technische voorzieningen	1.167.606	1.187.543

In de volgende tabel is het verloop van de technische voorzieningen voor risico deelnemers opgenomen:

4.5.4d Technische voorzieningen voor risico deelnemers	2015	2014
(x € 1.000)		
Stand technische voorzieningen per 1 januari	-	-
Mutaties:		
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	2.959	-
Netto beleggingsresultaat voor risico deelnemers	230	-
Overig	-16	-
Stand technische voorzieningen per 31 december	3.173	-

Wijziging actuariële uitgangspunten - sterftegrondslagen

De grondslagen die het pensioenfonds hanteert bij de berekening van de premies en de technische voorzieningen zijn in verband met de stijging van de levensverwachting eind 2014 aangepast. Voor de sterftecijfers wordt de Prognosetafel AG 2014 van het Actuarieel Genootschap toegepast, waarbij rekening is gehouden met de ervaringssterfte van het pensioenfonds op basis van het Towers Watson ervaringssterftemodel 2014. Toepassing van deze prognosetafels en fondsspecifieke ervaringssterfte leidde tot een verzwaring van de technische voorzieningen met € 564.000 in 2014.

Wijziging actuariële uitgangspunten - beleid uitvoeringskosten:

Een deel van de technische voorzieningen bestaat uit de dekking van toekomstige uitvoeringskosten (administratie- en excassokosten). In voorgaande jaren werd hiervoor een opslag van 3,25% van de technische voorziening gehanteerd. Het beleid ten aanzien van de voorziening uitvoeringskosten is in 2014 aangepast teneinde deze toekomstbestendig te maken. De voorziening uitvoeringskosten is per 1 januari 2014 gelijk gesteld aan het op dat moment in de technische voorzieningen aanwezige bedrag (€ 34,7 miljoen). Jaarlijks wordt aan de voorziening uitvoeringskosten gedoteerd (opslagen in premie en rendementsopslag) en onttrokken (de werkelijke uitvoeringskosten exclusief vermogensbeheer). De voorziening uitvoeringskosten als onderdeel van de technische voorzieningen bedraagt € 34,8 miljoen per 31 december 2015 (2014: € 34,8 miljoen).

Het effect van wijzigingen in actuariële uitgangspunten wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de uitgangspunten worden herzien.

4.5.4e Voorziening uitvoeringskosten	2015	2014
(x € 1.000)		
Stand 1 januari	34.793	34.695
Dotatie toekomstige kosten in premie (IDCDB)	79	177
Dotatie doorlopende kosten in premie (IDCDB)	116	260
Dotatie kosten IDC	69	-
Dotatie rendement	1.879	1.873
Onttrekking werkelijke uitvoeringskosten	-2.089	-2.224
Overige mutaties	-	12
Stand 31 december	34.846	34.793

Korte beschrijving van de pensioenregelingen

Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeren de pensioenregelingen zich als een premie-overeenkomst.

Pensioenregeling IDCDB 2015

Deze pensioenregeling wordt gekenmerkt als een beschikbare premieregeling, waarbij de beschikbare premie na ontvangst wordt omgezet in pensioenaanspraken met een pensioenleeftijd van 67 jaar en is een aangepaste voortzetting van Pensioenreglement 2006. De franchise is per 1 januari 2015 verlaagd naar € 12.642; het fiscaal minimum en voorts is de geambieerde opbouw gemaximeerd op 1,875% per jaar. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 100.000.

In paragraaf 5.8 is hiervan een samenvatting opgenomen.

Pensioenregeling IDC 2015

Voor de werknemers van Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V., Star Container Services B.V., Svitzer Amsterdam B.V., Ardent Maritime Netherlands B.V. en Port Towage Amsterdam B.V. is per 1 januari 2015 tussen werkgevers en werknemers een individuele beschikbare premieregeling overeengekomen, waarbij het pensioenfonds is geselecteerd als uitvoerder. In de nieuwe regeling worden de premiebijdragen belegd in een op maat gemaakte life cycle mix. Deze beleggingsmix sluit aan op het risicoprofiel van het pensioenfonds waarbij een hoger verwacht rendement geldt doordat ook na pensioendatum kan worden doorbelegd. Deelnemers kunnen ook tussentijds pensioen inkopen bij het pensioenfonds en zijn derhalve niet meer afhankelijk van een conversiemoment. Na inkoop in het pensioenfonds blijft er uitzicht op indexatie van de ingekochte pensioenrechten.

In paragraaf 5.9 is hiervan een samenvatting opgenomen.

Toeslagbeleid

De (voorwaardelijke) toeslag op de pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. De ambitie is om jaarlijks de pensioenaanspraken aan te passen aan de prijsindex. Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst zal worden geïndexeerd. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslag wordt uit toekomstige overrendementen gefinancierd.

Vanaf 1 januari 2015 is als onderdeel van het nFTK een nieuw toeslagregime van toepassing. Er is geen toeslag mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110%. Bij het vaststellen van de hoogte van de toeslag wordt rekening gehouden met de eis van toekomstbestendigheid.

De hoogte van de (maximaal) te verlenen toeslag wordt in drie stappen bepaald:

1. Het voor toeslagverlening beschikbare vermogen wordt berekend.
2. Op basis van dit beschikbare vermogen wordt de hoogte van de toekomstbestendige toeslagverlening bepaald.
3. Indien er sprake is van een maatstaf voor toeslagverlening die varieert over de tijd (bijvoorbeeld looninflatie of prijsinflatie) wordt de hoogte van de toekomstbestendige toeslagverlening uitgedrukt als percentage van de maatstaf, waarna de maximaal te verlenen toeslag wordt bepaald door het berekende percentage toe te passen op de feitelijk gerealiseerde maatstaf.

Omdat de beleidsdekkingsgraad per 30 september 2015 115,9% was, de toekomstbestendige toeslagverlening berekend werd op 1,0%, de feitelijke gerealiseerde prijsinflatie over de periode oktober 2014 tot oktober 2015 0,7% was en de groeivoet van de prijsinflatie 2,0% bedraagt, kon de toeslagverlening per 1 januari 2016 vastgesteld worden op $(1,0/2,0\%) \times 0,7\% = 0,35\%$.

In onderstaande tabel staan de toeslagen van de afgelopen tien jaar.

4.5.4f Inflatie en Indexatie afgelopen 10 jaar					Verleende Indexatie *	Verschil	Achterstand cumulatief
Datum	Periode	CBS-index	Berekening	Uitkomst			
1-4-2006	jan - jan	loonstijging:	114,5 / 112,8 =	1,5%	2,5%	1,0%	geen
1-4-2007	jan - jan	loonstijging:	116,5 / 114,5 =	1,7%	3,0%	1,3%	geen
1-4-2008	jan - jan	loonstijging:	119,5 / 116,5 =	2,6%	3,3%	0,7%	geen
1-1-2009	okt - okt	loonstijging:	122,5 / 119,5 =	2,5%	0,0% **	-2,5%	-2,5%
1-1-2010	okt - okt	loonstijging:	125,6 / 122,5 =	2,5%	2,0%	-0,5%	-3,0%
1-1-2011	okt - okt	loonstijging:	126,4 / 125,6 =	0,6%	0,0%	-0,6%	-3,6%
1-1-2012	okt - okt	loonstijging:	128,4 / 126,4 =	1,6%	0,0%	-1,6%	-5,2%
1-1-2013	okt - okt	loonstijging:	130,7 / 128,4 =	1,8%	0,0%	-1,8%	-7,0%
1-1-2014	okt - okt	prijsstijging:	115,1 / 113,4 =	1,6%	0,0%	-1,6%	-8,6%
1-1-2015	okt - okt	prijsstijging:	116,3 / 115,1 =	1,1%	0,0%	-1,1%	-9,7%
1-1-2016	okt - okt	prijsstijging:	117,1 / 116,3 =	0,7%	0,35%	-0,35%	-10,1%

* Indexatie wordt berekend over de opgebouwde rechten per 31 december van het voorafgaande jaar.

** In januari 2009 is eenmalig 2,5% van het jaarinkomen van de gepensioneerde uitgekeerd.

4.5.5 Overige passiva	2015	2014
	(x € 1.000)	
Reorganisatievoorziening	35	92
Schulden aan deelnemers	224	217
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.394	1.443
Overige schulden	364	526
Overlopende passiva	612	634
Totaal overige passiva	2.628	2.911

De post *belastingen* betreft nog af te dragen loonbelasting over de pensioenuitkeringen in december. De post *overlopende passiva* bestaat uit nog te ontvangen facturen van vermogensbeheerders over het vierde kwartaal en andere nog te ontvangen facturen.

4.5.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	2015	2014
	(x € 1.000)	
Stortingsverplichtingen private equity	14.298	16.811
Huur kantoorruimte tot en met juni 2017	235	400
Lease auto's	151	139
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	14.684	17.350

Bij *private equity* is er een resterende stortingsverplichting van € 14,3 miljoen (2014: € 16,8 miljoen) voor in het verleden aangegane verplichtingen tot beleggingen in beleggingsfondsen. Vanwege de aard van deze verplichtingen is er geen exacte looptijd afgesproken.

Het pensioenfonds heeft een huurovereenkomst afgesloten in verband met de huur van kantoorruimte die loopt tot en met juni 2017. De jaarlijkse huurprijs bedraagt circa € 160.000. Derhalve bedraagt de totale verplichting voor de resterende looptijd ongeveer € 235.000.

4.5.7a Premiebijdragen	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Werkgeversgedeelte voor risico fonds	3.485	6.697
Werknemersgedeelte voor risico fonds	90	96
Premiebijdragen voor risico fonds	3.575	6.794
Premiebijdragen voor risico deelnemers	2.959	-
Totaal premiebijdragen (feitelijke premie)	6.534	6.794

Het werkgeversgedeelte van de premiebijdrage is gebaseerd op de premiestaffels in het pensioenreglement verhoogd met de in de ABTN vermelde opslagen. Conform de in artikel 129 van de Pensioenwet beschreven voorwaarden is het niet toegestaan om een lagere premie te ontvangen dan de (gedempte) kostendekkende premie.

4.5.7b Kostendekkende premie	2015	2014
	<i>(x € 1.000)</i>	
Actuariel benodigde koopsom	2.912	5.593
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	2.959	-
Opslag vereist eigen vermogen	378	738
Opslag uitvoeringskosten	186	224
Zuivere kostendekkende premie	6.435	6.555
	<i>(x € 1.000)</i>	
Actuariel benodigde koopsom	3.089	6.113
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	2.959	-
Opslag vereist eigen vermogen	401	807
Opslag uitvoeringskosten	186	224
Gedempte kostendekkende premie	6.635	7.144

Bovenstaande tabel toont de kostendekkende premies. Het verschil tussen de gedempte en zuivere kostendekkende premie wordt veroorzaakt door het verschil in rekenrente en solvabiliteitsopslag:

- De gedempte kostendekkende premie wordt gebaseerd op de rentevoet die behoort bij de duratie van 25 jaar uit de nFTK-rentetermijnstructuur (van DNB) per 30 september van het voorafgaande jaar. Voor 2015 is deze rentevoet 2,156% (2014: 2,785%). Doordat de werkelijke rentecurve vanaf een looptijd van 32 jaar eind 2014 hoger is dan deze rentevoet, is de gedempte kostendekkende premie hoger dan de zuiver kostendekkende premie.
- De solvabiliteitsopslag is bij de feitelijke premie 13%. Bij de zuivere kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie is de solvabiliteitsopslag 13% (2014: 13,2%).

4.5.8 Overige baten	2015	2014
	(x € 1.000)	
Diverse baten voorgaand boekjaar	148	172
FVP-bijdragen	-	156
Diverse rentebaten	3	11
Totaal overige baten	151	339

Van de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP) werd tot en met 2014 een bijdrage ontvangen ten behoeve van de voortzetting van de pensioenopbouw van werkloze ex-werknemers van 40 jaar en ouder. In 2015 zijn geen bijdragen meer ontvangen.

4.5.9 Pensioenuitkeringen	2015	2014
	(x € 1.000)	
Ouderdomspensioen	-47.488	-48.391
Partnerpensioen	-19.879	-20.495
Wezenpensioen	-46	-63
Invalideitpensioen	-217	-260
Afkopen	-48	-40
Eenmalige uitkeringen bij overlijden	-69	-73
Totaal pensioenuitkeringen	-67.747	-69.322

De gevolgen van de uitruil van pensioenaanspraken zijn actuariel neutraal en worden niet via de *staat van baten en lasten* verwerkt. De afkoopgrens wordt jaarlijks wettelijk vastgesteld.

De post *afkopen* betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 462,88 (2014: € 458,06) per jaar, overeenkomstig artikel 66 van de Pensioenwet. De toeslag op de uitkeringen per 1 januari 2015 zoals vastgesteld door het bestuur bedraagt 0,0% (2014: 0,0%). Per 1 januari 2016 is een toeslag van 0,35% verleend.

4.5.10 Saldo waardeoverdrachten	2015	2014
	(x € 1.000)	
Inkomende waardeoverdrachten	231	1.075
Uitgaande waardeoverdrachten	-95	-37
Totaal saldo waardeoverdrachten	136	1.038

Het *saldo waardeoverdrachten* betreft het saldo van de ontvangst en overdracht van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van nieuwe respectievelijk vertrekkende deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van pensioenaanspraken. De overdracht van koopsommen gebeurt aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever. In 2015 is per saldo € 0,1 miljoen aan waardeoverdrachten ontvangen (in 2014 is per saldo € 1 miljoen ontvangen).

4.5.11a Uitvoeringskosten	2015	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer	2014	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer
(x € 1.000)						
Personeelskosten	1.284	538	746	1.641	729	913
Huisvestingskosten	303	152	152	306	153	153
Advieskosten	616	319	297	465	197	269
Accountantskosten	63	32	31	55	28	27
Automatiseringskosten	18	9	9	74	58	17
Communicatiekosten	181	181	-	195	195	-
Kosten organen pensioenfonds	364	364	-	369	369	-
Kosten uitbesteding pensioenadministratie	598	598	-	516	516	-
Overige algemene kosten	236	118	118	303	204	100
Uitvoeringskosten pensioenfondsorganisatie	3.663			3.925		
<i>waarvan Pensioenbeheer</i>		2.310		2.447	2.447	
<i>waarvan Vermogensbeheer</i>			1.353	1.477		1.477

De uitvoeringskosten van de uitvoeringsorganisatie zijn € 3,7 miljoen (2014: € 3,9 miljoen), waarvan € 1,6 miljoen (2014: € 1,7 miljoen) is toegerekend aan vermogensbeheer; deze kosten zijn ten laste gebracht van het rendement (in tabel 4.5.1a). Er zijn binnen de uitvoeringskosten geen kosten opgenomen van externe vermogensbeheerders. Voor zover zij facturen hebben gestuurd, zijn deze rechtstreeks ten laste geboekt van het resultaat op hun beleggingen, zodat er een consistent beeld is met de vermogensbeheerders die hun kosten rechtstreeks ten laste van het belegd vermogen hebben gebracht.

Bepaalde kostencategorieën die niet eenduidig kunnen worden toegerekend aan ofwel pensioenbeheer ofwel vermogensbeheer worden op 50/50 basis verdeeld.

In paragraaf 3.6 wordt een integraal beeld getoond van alle kosten van vermogensbeheer en worden de kosten uitgedrukt in de drie kengetallen die de Pensioenwet voorschrijft.

De honoraria van de externe accountant zijn als volgt:

4.5.11b Honoraria accountant	2015			2014		
	KPMG Accountants N.V.	Overig KPMG netwerk	Totaal	KPMG Accountants N.V.	Overig KPMG netwerk	Totaal
Onderzoek jaarrekening en verslagstaten	63	-	63	55	-	55
Andere controleopdrachten	-	-	-	-	-	-
Fiscale adviesdiensten	-	17	17	-	16	16
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-	-	-
Totaal	63	17	80	55	16	71

Het personeelbestand is gedaald van 8,1 voltijdseenheden eind 2014 naar 7,1 voltijdseenheden eind 2015.

Reorganisatie

De resterende reorganisatievoorziening per 31 december 2015 houdt verband met de uitbesteding per 1 januari 2014 van de pensioenadministratie aan Aon Hewitt.

Verbonden partijen

Het pensioenfonds, de aangesloten ondernemingen (zoals die zijn vermeld aan het begin van hoofdstuk 2), de bestuurders en de directeur van het pensioenfonds zijn verbonden partijen. Daarnaast is Capricorn Cleantech Fund N.V. een verbonden partij. Dit betreft één van de private equity beleggingen waarvoor het pensioenfonds een commitment van € 10 miljoen is aangegaan. Het pensioenfonds is, vertegenwoordigd door zijn directeur F.T.E. Dooren, hiervan medebestuurder.

Per 1 januari 2008 is tussen de aangesloten ondernemingen en het pensioenfonds een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 23 van de Pensioenwet van kracht. Deze overeenkomst liep tot 1 januari 2012. De oude overeenkomst met Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V. en Star Container Services B.V. liep tot en met 31 december 2014. Per 1 januari 2015 zijn de aangesloten werkgevers Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V., Star Container Services B.V., Svitzer Amsterdam B.V., Ardent Maritime Netherlands B.V. en Port Towage Amsterdam B.V. een nieuwe individueel beschikbare premieregeling met het pensioenfonds aangegaan. De oude overeenkomst met Damco Netherlands B.V. en Damco International B.V. liep door tot en met 31 december 2015 en is per die datum beëindigd.

De bestuurders van het pensioenfonds ontvingen een vaste vergoeding van gemiddeld € 26.500 bruto per jaar (2014: € 26.500). De voorzitter van het bestuur ontving in 2015 een vergoeding van € 30.000 (2014: € 30.000), leden van het dagelijks bestuur € 27.500 (2014: € 27.500) en de overige bestuursleden € 25.000 (2014: € 25.000). De leden van het verantwoordingsorgaan ontvingen tot en met 30 juni 2015 per vergaderdag een vacatiegeld van € 445 (2014: € 445). Vanaf 1 juli 2015 ontvangen de leden van het verantwoordingsorgaan een vaste vergoeding van € 1.750 per jaar. De leden van de visitatiecommissie ontvingen elk een honorarium van € 12.100 per jaar (2014: € 12.100). De vergoeding voor de externe beleggingsdeskundigen bedroeg € 32.100 (2014: € 24.200). In totaal is in het verslagjaar aan vacatiegelden en honoraria een bedrag betaald van € 278.000 (2014: € 291.000).

Het pensioenfonds heeft één bezoldigd directeur. Op grond van artikel 383 lid 2 Boek 2 BW blijft vermelding van zijn bezoldiging achterwege.

Er zijn geen leningen verstrekt aan of vorderingen op (voormalige) bestuurders. Een aantal bestuursleden en de directeur van het pensioenfonds nemen deel in de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van de in het pensioenreglement vermelde voorwaarden.

4.6 Risicobeheersing

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico: het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten en het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken moet verlagen.

De dekkingsgraad is het kengetal dat de solvabiliteit weergeeft. De dekkingsgraad wordt berekend als het pensioenvermogen (= stichtingskapitaal, reserves en technische voorzieningen voor risico fonds en deelnemers) gedeeld door de technische voorzieningen (= pensioenverplichtingen). De dekkingsgraad is in 2015 volgens het nFTK met 4,7%-punt gestegen naar 116,6%. De *minimaal vereiste dekkingsgraad* bedraagt 104,1%; er is derhalve geen onderdekking.

In de onderstaande tabel staat de opbouw van de onderliggende mutaties weergegeven. De belangrijkste oorzaak van de stijging van de dekkingsgraad is het positieve beleggingsresultaat. Bij de door DNB gehanteerde disconteringsrente wordt de zogenoemde *ultimate forward rate* toegepast. Op basis van de werkelijke marktrente zou de dekkingsgraad eind 2015 115,1% (2014: 109,1%) bedragen.

4.6a Dekkingsgraad verloop	2015	2014
Stand per 1 januari	115,0%	107,3%
Wijziging door implementatie nFTK	-3,1%	
Stand per 1 januari nFTK	111,9%	
Mutaties:		
Beleggingsresultaat	5,1%	17,2%
Toeslag (indexatie)	-0,4%	-
Pensioenuitkeringen	1,0%	0,4%
Benodigde interest ivm rekenrente	-0,4%	-0,4%
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	-0,5%	-9,7%
Wijziging sterftegrondslagen	0,0%	0,0%
Overige mutaties	-0,1%	0,4%
Totaal mutaties:	4,7%	7,7%
Stand per 31 december	116,6%	115,0%

Om tegenslagen op te vangen, dient het pensioenfonds buffers aan te houden. Volgens de normen van DNB bedraagt het vereist pensioenvermogen € 1.363 miljoen (2014: € 1.342 miljoen), hetgeen overeenkomt met een *vereiste dekkingsgraad* van 116,4% (2014: 113,0%). Aangezien de werkelijke (nominale) dekkingsgraad 116,6% is, is er per 31 december 2015 met een positief saldo van € 2 miljoen (2014: € 24 miljoen) geen sprake van een reservetekort. In onderstaande tabel staat de berekening van het vereist pensioenvermogen vermeld en de reserve.

4.6b Vereist pensioenvermogen	2015	2014	Toelichting
(x € 1.000)			
Technische voorzieningen	1.170.779	1.187.543	
Vereiste buffers:			
S1 Renterisico	-	-	
S2 Risico zakelijke waarden	143.056	138.272	
S3 Valutarisico	53.150	60.193	
S4 Grondstoffenrisico	-	-	
S5 Kredietrisico	62.452	16.837	
S6 Verzekeringstechnisch risico	26.326	26.807	
S7 Liquiditeitsrisico	nvt	nvt	
S8 Concentratierisico	nvt	nvt	
S9 Operationeel risico	nvt	nvt	
S10 Actief beheer	11.805	nvt	
Diversificatie-effect	-104.548	-88.016	= Totaal vereiste buffers - optelling S1 tm S10
Totaal vereiste buffer risico fonds	192.242	154.092	= $\sqrt{(S1^2 + S2^2 + S1 \times S2 + S3^2 + S4^2 + S5^2 + S6^2)}$
Totaal vereiste buffer risico deelnemer	32	-	= 1% van beleggingen risico deelnemer
Vereist pensioenvermogen	1.363.053	1.341.635	conform Pensioenwet, artikel 132
Aanwezig pensioenvermogen	1.365.508	1.365.937	= Totaal activa - Overige passiva
Reserve	2.455	24.301	

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. In die situatie is het eigen vermogen van het pensioenfonds zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen.

De verschillen tussen de vereiste buffers op 31 december 2015 ten opzichte van 31 december 2014 vloeien voort uit de waardering en samenstelling van de beleggingen.

Het bestuur beschikt over de volgende beleidsinstrumenten om het solvabiliteitsrisico te beheersen:

- Beleggingsbeleid: zie paragraaf 4.5.1
- Premiebeleid: zie paragraaf 4.5.7
- Herverzekeringsbeleid: zie [s6] Actuariële risico's
- Toeslagbeleid: zie paragraaf 4.5.4

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies en (aanvangs)haalbaarheidstoets. Een ALM-studie is een analyse van de samenhang tussen de pensioenverplichtingen en verschillende beleggingsstrategieën in diverse economische scenario's. In een haalbaarheidstoets wordt het huidige beleid van het pensioenfonds aan de hand van diverse economische scenario's geanalyseerd en worden diverse stresstests uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsplan als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid.

[s1] Renterisico

Het renterisico is het risico dat, als gevolg van veranderingen in de marktrente, de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en van de technische voorzieningen niet in dezelfde mate wijzigen. De strategische renteafdekking van de verplichtingen bedraagt sinds 2013 100%. Per 31 december 2015 bedraagt de effectieve renteafdekking 50% (2014: 78%); door de obligatieportefeuille. Begin 2015 is de gehele swaptionsportefeuille verkocht waardoor de effectieve renteafdekking verder is gedaald.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duratie. De duratie is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. In onderstaande tabel staat de duratie van de vastrentende waarden inclusief en exclusief swaptions, en van de nominale pensioenverplichtingen voor risico fonds. De daling van de duratie van de beleggingen in 2015 komt met name door de verkoop van de swaptions.

4.6c Duratie	Balanswaarde		Duratie	
	2015	2014	2015	2014
(x € 1.000)				
Vastrentende waarden	808.784	771.129	10,0 jaar	10,1 jaar
Vastrentende waarden + swaptions	808.784	833.647	10,0 jaar	15,3 jaar
Nominale pensioenverplichtingen voor risico fonds	1.167.606	1.187.543	12,2 jaar	12,0 jaar

[s2] Risico zakelijke waarden (prijsrisico)

Het prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat.

Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. De diversificatie van de aandelenportefeuille staat in onderstaande tabel. Onder de post *aandelen* zijn mede begrepen portefeuilles die uit aandelen en andere beleggingen, zoals liquiditeiten, bestaan waarvan het doel het beleggen in aandelen is. In 2012 is, na een uitvoerige analyse, besloten om slechts in drie regio's te beleggen, namelijk Verenigde Staten, Europa en opkomende markten.

4.6d Aandelen geografisch	2015	in %	2014	in %	Strategische mix
(x € 1.000)					
Verenigde Staten	118.165	46,9%	126.855	47,6%	45,0%
Europa	79.233	31,4%	80.399	30,2%	30,0%
Opkomende markten	54.782	21,7%	59.137	22,2%	25,0%
Totaal Aandelen	252.180	100%	266.391	100%	100%

De diversificatie van vastgoed naar regio en sectoren staat in de volgende tabel.

4.6e Vastgoed	2015	in %	2014	in %	Strategische mix
Eurozone	124.717	91,5%	115.357	89,5%	100,0%
Europa overig	11.261	8,3%	8.888	6,9%	0,0%
Verenigde Staten	377	0,3%	4.683	3,6%	0,0%
Totaal Vastgoed	136.355	100%	128.929	100%	100%
Winkels	43.716	32,1%	42.689	33,1%	40,0%
Woningen	37.546	27,5%	39.988	31,0%	17,5%
Kantoren	36.359	26,7%	26.335	20,4%	30,0%
Logistiek	18.735	13,7%	19.795	15,4%	12,5%
Totaal Vastgoed	136.355	100%	128.929	100%	100%

[s3] Valutarisico

Het strategische beleid van het pensioenfonds is om alleen de valutaposities bij vastrentende waarden af te dekken. Ultimo 2014 en 2015 zijn geen valutaposities afgedekt. De totale valutablootstelling bedraagt € 304 miljoen. Het totaalbedrag dat buiten de euro wordt belegd en dat derhalve niet is afgedekt bedraagt eind 2015 circa 22% (2014: 22%) van de beleggingsportefeuille. De beleggingen in vreemde valuta kunnen als volgt worden gespecificeerd:

4.6f Valutablootstelling	EUR	USD	GBP	Overig Europa	Opkomende markten	Totaal
(x € 1.000)						
Aandelen	38.581	118.165	23.704	16.948	54.782	252.180
Vastgoed	133.309	375	-	2.670	-	136.355
Alternatieven	36.177	73.565	-	-	-	109.742
Vastrentend	808.784	-	-	-	-	808.784
Liquide middelen	35.529	13.480	-	-	-	49.009
Totaal 2015	1.052.381	205.585	23.704	19.618	54.782	1.356.070
2015 als % van het totaal	77,6%	15,2%	1,7%	1,4%	4,0%	100,0%
2014 als % van het totaal	77,6%	14,8%	2,0%	1,3%	4,4%	100,0%

[s4] Grondstoffenrisico

Grondstoffenrisico is het risico op waardedalingen van beleggingen in grondstoffen (commodities). Er zijn geen beleggingen in grondstoffen in 2014 en 2015.

[s5] Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee *over the counter*-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt. De volgende beheersmaatregelen zijn in werking:

- Er wordt alleen belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert.
- Er worden alleen transacties aangegaan met tegenpartijen van goede naam en faam.
- Er zijn limieten gesteld aan tegenpartijen op totaalniveau.
- Er wordt onderpand verlangd bij hypothecaire geldleningen en swaptions.
- Er worden prudente verstrekingsnormen gehanteerd bij hypothecaire geldleningen.

De kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille staat in onderstaande tabel. Onder *geen rating* vallen financiële instrumenten waar door kredietbeoordelaars geen waardering (rating) aan is gegeven.

4.6g Rating	Staats-obligaties	Multi Strategy	Micro finance	Hypo- theken	2015 totaal	2015 in %	2014 in %
(x € 1.000)							
AAA	64,3%	1,6%	0,0%	0,0%	383.717	47,4%	31,6%
AA	33,9%	10,4%	0,0%	0,0%	222.263	27,5%	45,2%
A	-	18,0%	0,0%	0,0%	37.491	4,6%	2,8%
BBB	-	22,9%	0,0%	0,0%	47.785	5,9%	8,3%
<BBB	-	32,3%	0,0%	0,0%	67.499	8,3%	7,1%
Geen rating	1,8%	9,9%	100,0%	100,0%	39.725	4,9%	4,2%
Cash & cash equivalents	-	4,9%	0,0%	0,0%	10.304	1,3%	0,8%
Portefeuillewaarde x € 1.000	591.486	208.717	695	7.886	808.784	100%	100%

Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, in het bijzonder *over the counter*-derivaten zoals swaptions, wordt door het pensioenfonds uitsluitend gewerkt met tegenpartijen waarmee een ISDA/CSA-overeenkomst is afgesloten. Ultimo 2015 staan geen swaption contracten uit (2014: € 62,5 miljoen). In 2014 waren deze gedekt met onderpand in de vorm van eurostaatsobligaties (rating van Aaa of Aa1) met een waarde van € 62,3 miljoen.

Herverzekeringsovereenkomsten van de technische voorzieningen zijn aangegaan met Nederlandse verzekeraars die onder toezicht staan van DNB.

[s6] Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het langlevensrisico – het belangrijkste verzekeringstechnische risico – is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Het pensioenfonds hanteert bij de waardering van de pensioenverplichtingen de meest recente overlevingstafels: de AG Prognosetafel 2014 waarbij rekening is gehouden met de ervaringssterfte van het pensioenfonds op basis van het Towers Watson ervaringssterftemodel 2014.

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een partnerpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht, die periodiek wordt herzien.

Het pensioenfonds heeft tot en met 2014 bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico herverzekerd. Deze herverzekeringsovereenkomst is per 1 januari 2015 beëindigd. Met de herverzekeraar is geen resultatendeling overeengekomen. De premie bedroeg voor 2014 € 135.431. Het eigen behoud (prioriteit) was in 2014 € 1,4 miljoen.

[s7] Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

Dit risico wordt beheerst door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Het niveau van de uitkeringen overtreft het niveau van de inkomende premies en directe beleggingsopbrengsten (dividend en rente). Er zijn echter voldoende obligaties die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt.

Er wordt een tweetal liquiditeitsratio's gehanteerd: één op een driemaands horizon en één op een vijfjaars horizon. De essentie van beide ratio's is dat de beschikbare liquiditeit wordt afgezet tegen de liquiditeitsbehoefte. Hierbij wordt rekening gehouden met liquiditeitsbehoeften vanuit de door het pensioenfonds gehanteerde derivaten. De hiervoor genoemde maatstaven worden op kwartaalbasis gemonitord, waarbij als richtlijn geldt dat deze ruim boven de 100% horen te liggen.

- De liquiditeitsratio op driemaands horizon bedraagt eind 2015: 1.804% (2014: 1.525%).
- De liquiditeitsratio op vijfjaars horizon bedraagt eind 2015: 256% (2014: 244%).

[s8] Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Deze posten staan in onderstaande tabel vermeld.

4.6h Grootste tegenpartijen	2015	in %	2014	in %
(x € 1.000)				
Duitsland	206.557	15,2%	219.760	16,2%
Nederland	144.665	10,7%	128.111	9,4%
Frankrijk	65.633	4,8%	69.201	5,1%
België	42.420	3,1%	39.664	2,9%
Oostenrijk	46.766	3,4%	36.671	2,7%

[s9] Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, controles en kwaliteit geautomatiseerde systemen. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

[s10] Actief beheer

Het actief beheer risico (S10) als onderdeel van het vereist eigen vermogen, heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Specifieke financiële instrumenten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruik gemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel – berekend inclusief de economische effecten van derivaten – dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Derivaten

Het pensioenfonds gebruikt derivaten om het renterisico af te dekken. Gebruik kan worden gemaakt van de volgende instrumenten:

Swaptions en swaps: Een swaption (samentrekking van de woorden swap en option) is een derivaat waarbij de koper het recht heeft, maar niet de verplichting, om binnen een bepaalde periode een renteswap af te sluiten tegen vooraf bepaalde voorwaarden. Een renteswap is een overeenkomst tussen twee partijen inzake het uitwisselen van betalingen over een afgesproken onderliggende waarde. De ene partij betaalt (ontvangt) een vastgestelde vaste rente (de swaprente) voor een bepaalde periode, terwijl de andere partij de variabele rente betaalt.

Securities lending

In 2014 en 2015 werden door het pensioenfonds geen effecten uitgeleend. Daarnaast wordt door het pensioenfonds niet belegd in de aangesloten premiebijdragende ondernemingen.

Rotterdam, 14 juni 2016

Het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

5. Overige gegevens

5.1 Bestemming van het resultaat

Het saldo van baten en lasten is toegevoegd aan de reserves.

5.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Vereist eigen vermogen - reservetekort

Per 31 maart 2016 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 115,9% en de vereiste dekkingsgraad 116,3%. Dit betekent dat het pensioenfonds momenteel in een situatie van reservetekort is en voor het einde van het tweede kwartaal 2016 een herstelplan moet indienen bij DNB.

5.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Nedlloyd Pensioenfonds te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2015.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 11 miljoen.

Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 550.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole

onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds, uitgaande van de feitelijke situatie op balansdatum.

Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 129. De feitelijk ontvangen premie is lager dan de gedempte kostendekkende. Wel is de feitelijk ontvangen premie hoger dan de zuiver kostendekkende premie. Als vanaf 2016 geen sprake meer is van pensioenopbouw volgens een uitkeringsovereenkomst maar volgens een premieovereenkomst, is hetgeen is gesteld over artikel 129 niet meer van toepassing.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds is gebaseerd op de tot

en met balansdatum aangegeve verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Nedlloyd is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Purmerend, 14 juni 2016

E.W.J.M. Schokker AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

5.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

Verklaring over de jaarrekening 2015

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2015 van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds (de Stichting) te Rotterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2015;
- 2 de staat van baten en lasten over 2015; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Goedkeurende controleverklaring

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 11 miljoen
- 0,8% van het pensioenvermogen

Kernpunten

- Schattingonzekerheid in de waardering van beleggingen
- Schattingonzekerheid in de waardering van de technische voorzieningen

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 11 miljoen. Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen (stichtingskapitaal, reserves en technische voorzieningen voor risico fonds en deelnemers) per 31 december 2015 (0,8%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 0,55 miljoen aan hen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beursgenoteerde beleggingen (niveau 1) uitbesteed aan BNY Mellon. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Aon Hewitt. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beursgenoteerde beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door BNY Mellon en informatie over de technische voorzieningen en pensioenuitkeringen die is verstrekt door Aon Hewitt.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen die andere onafhankelijke accountants uitvoeren op de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van BNY Mellon en Aon Hewitt in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402-type II-)rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402-rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2015 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan BNY Mellon en Aon Hewitt.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben met deelwaarnemingen beursgenoteerde beleggingen, mutaties in de pensioenadministratie en uitkeringen met brondocumentatie bij de dienstverleners onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beursgenoteerde beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Schattingonzekerheid in de waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen zijn een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde. Uit noot 4.5.1c bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 254 miljoen (19%) van de beleggingen voor risico fonds, de waardering gebaseerd is op opgaven van de fondsmanagers. Het bepalen van de actuele waarde voor deze beleggingen is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

In de toelichting op pagina 34 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 4.5.1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.

Het maken van de schattingen vergt een hogere mate van oordeelsvorming van het bestuur. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van beleggingen met behulp van schattingen een kernpunt in onze controle.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Voor individueel significante beleggingen hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van fondsmanagers. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen, gebaseerd op de opgaven van de fondsmanagers, onderzocht.

De waardering van deze beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Significante afwijkingen zijn door ons nader onderzocht. Bovendien hebben wij ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

Tot aan de datum van onze controleverklaring hebben wij voor EUR 40 miljoen (16%) van de niet-beursgenoteerde beleggingscategorieën de waardering niet kunnen toetsen aan door een accountant gecontroleerde jaarrekeningen, voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Wanneer niet tijdig een jaarrekening, voorzien van een goedkeurende controleverklaring, beschikbaar is, hebben wij de betrouwbaarheid van de marktwaardering, zoals door de fondsmanager is afgegeven, vastgesteld door de inschatting van deze fondsmanagers uit voorgaande jaren te toetsen aan de hand van de later in het jaar beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen. In aanvulling hierop hebben we diverse gesprekken gevoerd met betrokken frontoffice-medewerkers van de Stichting, waarbij wij significante gebeurtenissen na balansdatum, mogelijke risico's en andere relevante aspecten die van invloed zijn op de waardering van deze fondsen hebben besproken en getoetst aan brondocumentatie.

Onze observatie

Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

De waardering van beleggingen is op evenwichtige wijze bepaald overeenkomstig de gehanteerde waarderingsgrondslagen en methodieken. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Schattingonzekerheid in de waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de markttrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting op pagina 35 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. In noot 4.6 (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden. Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding afstemming gehad met de certificerende actuaire over de te volgen controleaanpak, de aandachtspunten bij de controle en de uitkomsten van de controle.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethoden en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaire.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening alsmede voor het opstellen van verslag van het bestuur, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate – maar geen absolute mate – van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) www.nba.nl/standaardteksten-controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het verslag van het bestuur en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het verslag van het bestuur en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Utrecht, 14 juni 2016

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

5.5 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het nieuwe verantwoordingsorgaan (VO) heeft per 1 juli 2015 zijn werkzaamheden aangevangen. De heren Han van Manen, Hays van Noord, Ron van Meurs en Hans Muis traden nieuw toe en zullen samen met de heer Eric Roelen de gepensioneerden vertegenwoordigen. De geledingen voor werknemers (de heer Marc Niederer en mevrouw Antoinette Stegmeijer) en die voor werkgevers (de heer Hans de Groot) bleven ongewijzigd.

De formeel vastgestelde functies worden vervuld door Eric Roelen (voorzitter), Antoinette Stegmeijer (plv. voorzitter), Hans Muis (secretaris) en Marc Niederer (plv. secretaris).

Er werd een extra inspanning gedaan om de VO-leden qua kennis te brengen op een deskundigheidsniveau A. Dit is ook het niveau dat door De Nederlandsche Bank wordt vereist voor aan te stellen bestuursleden.

Het VO heeft besloten om de formele vergaderfrequentie te verhogen tot tenminste vier maal per jaar. Voor 2016 heeft het VO een viertal speerpunten geformuleerd, waar in het bijzonder aandacht aan zal worden gegeven:

- de wijze waarop het bestuur aan het VO verantwoording aflegt: hoe kunnen de processen worden verbeterd.
- het op peil houden van de dekingsgraad.
- de uitvoeringskosten van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds.
- de kwaliteit van de pensioenadministratie ondergebracht bij Aon Hewitt.

Wij hechten eraan te bevestigen dat het VO tot volle tevredenheid wordt ondersteund door het pensioenfonds om haar taak naar behoren te kunnen vervullen.

Adviezen

In 2015 heeft het VO adviesaanvragen ontvangen en advies uitgebracht over

- De uitvoeringsovereenkomst IDC 2015.
- Het pensioenreglement IDC 2015.
- Het premiebeleid 2015.
- Wijziging pensioenreglement IDCB 2015.
- Aanpassing statuten Stichting Nedlloyd Pensioenfonds.
- De risicohouding en het toeslag- en kortingenbeleid.
- Haalbaarheidstoetsing (geen formeel advies).
- Communicatie beleidsplan 2016.

De door het VO uitgebrachte adviezen zijn telkens tot stand gekomen na uitvoerige toelichting door het bestuur of derden. Voorgestelde wijzigingen en/of aanpassingen zijn in het algemeen door het bestuur overgenomen.

Verantwoording en oordeel 2015

Het VO heeft kennis genomen van het concept-jaarverslag en jaarrekening 2015. De visitatiecommissie heeft het Rapport Intern toezicht uitgebracht; dit rapport en de aanbevelingen zijn besproken met het VO.

Het jaar rendement van 4,7% is ten opzichte van de benchmark van 2,9% goed te noemen. De dekkingsgraad van 116,6% stemt tot tevredenheid. De positieve resultaten resulteerden in het toekennen van een toeslag van 0,35%; hoewel gering was dit een niet te miskennen signaal aan onze deelnemers.

Het VO concludeert op basis van alle ter beschikking gestelde documenten en de toelichtingen gegeven door directie en bestuur, dat in dit verslagjaar het bestuur van het pensioenfonds de haar toevertrouwde gelden op bekwame wijze heeft beheerd.

De rente ontwikkeling na het verslagjaar is een toenemende zorg. Het zal naar onze mening niet eenvoudig zijn om de dekkingsgraad op niveau te houden. We hebben echter vertrouwen in de directie en bestuur dat zij de negatieve gevolgen beperkt zullen kunnen houden voor alle deelnemers.

Het lage aantal actieven (511 exclusief Damco) t.o.v. het aantal slapers en gepensioneerden (respectievelijk 3.136 en 7.472) baart ons zorgen. Onze aanbeveling aan het bestuur is om zich maximaal in te zetten om op middellange termijn een oplossing te realiseren.

Rotterdam, 14 juni 2016

Namens het verantwoordingsorgaan van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

Eric Roelen, voorzitter

Hans Muis, secretaris

Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan en het oordeel over 2015. Het bestuur merkt hierbij op dat het veel belang hecht aan de uitgebrachte adviezen van het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan spreekt twee zorgen uit in haar oordeel. Met betrekking tot de zorg omtrent de ontwikkeling van de rente merkt het bestuur op dat het de ontwikkelingen op de financiële markten, zoals de mogelijke gevolgen van een Brexit en de rente ontwikkeling nauwlettend volgt. Het bestuur is van mening dat het strategische beleid voor meerdere (rente) scenario's passend is. Indien de financiële situatie van het pensioenfonds of de situatie op de financiële markten hiertoe aanleiding geeft, zal het bestuur het vastgestelde beleid eventueel heroverwegen. Komend jaar zal het strategisch beleid in de ALM studie opnieuw worden vastgesteld.

Het bestuur heeft begrip voor de zorg van het verantwoordingsorgaan met betrekking tot het aantal actieven ten opzichte van het aantal slapers en gepensioneerden per 1 januari 2016. Dit zorgpunt ziet op de toekomst van het pensioenfonds en de heidagen van het bestuur in juni 2016 staan dan ook in

het teken van de toekomst van het pensioenfonds. Het bestuur zal het verantwoordingsorgaan op de hoogte houden van de ontwikkelingen op dit gebied.

Het bestuur dankt de leden van het verantwoordingsorgaan voor hun werkzaamheden in het afgelopen jaar en voor de prettige sfeer waarin de samenwerking verliep.

Rotterdam, 14 juni 2016

Het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

5.6 Verklaring van de visitatiecommissie

Deze rapportage bevat de bevindingen van de Visitatiecommissie (hierna: VC) naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds (hierna: het pensioenfonds) over het kalenderjaar 2015. De taak van de VC bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van het pensioenfonds, op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De VC volgt bij het uitvoeren van haar rol de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector.

De huidige VC is benoemd door het bestuur. De VC legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO), de werkgevers en aan het Bestuur.

De VC bestaat uit:

De heer S.J. Van Driel (voorzitter)

Mevrouw L.E.M. Duynstee;

Mevrouw A.J.E.M. Vollenbroek

Algemeen oordeel

De VC is van mening dat het pensioenfonds een gedegen bestuur heeft dat haar eigen functioneren voortdurend kritisch volgt en waar nodig aanscherpt. Het bestuur heeft een doelstelling, missie, risicohouding en visie voor het pensioenfonds geformuleerd. Het beleggings- en risicomanagementbeleid zijn daarmee in overeenstemming, evenals de zorgvuldig voorbereide besluitvorming.

Het bestuur heeft voldoende grip op de gang van zaken in het pensioenfonds. Daardoor kan de VC bij het toezicht op het pensioenfonds de lat hoog leggen. Met die achtergrond ziet de VC nog een aantal punten waar het bestuur haar functioneren verder kan verbeteren. Hieronder zijn de belangrijkste punten weergegeven. Een volledig overzicht is opgenomen in het door de VC opgestelde visitatierapport.

De belangrijkste waarnemingen en aanbevelingen

De governance van het pensioenfonds functioneert goed. De VC beveelt het bestuur wel aan om na te gaan of de argumenten op basis waarvan is gekozen voor het paritaire bestuursmodel nog steeds valide zijn.

De VC beveelt het bestuur aan te monitoren of de bestuurlijke agenda voldoende ruimte biedt voor de door het bestuur geformuleerde beleidsvoornemens en waar nodig eventuele wijzigingen in de vergaderstructuur aan te brengen.

Omdat het pensioenfonds middelgroot is met een vergrijsd bestand, vraagt de toekomstvisie van het bestuur bijzondere aandacht. Dit klemt te meer nu in 2015 bekend werd dat Damco de uitvoeringsovereenkomst heeft opgezegd, waardoor het aantal actieve deelnemers in het pensioenfonds met ongeveer 45% is teruggelopen.

Op dit moment ziet het bestuur naar aanleiding van door haar geformuleerde criteria geen reden om de zelfstandigheid van het pensioenfonds ter discussie te stellen. Het bestuur kiest ervoor de kwetsbaarheid van het pensioenfonds te verminderen door het aantal bij het pensioenfonds aangesloten werkgevers uit te breiden. Het bestuur ziet daartoe mogelijkheden op basis van de toekomstbestendige pensioenregeling die zij uitvoert.

Mede in het licht van de ingrijpende wijziging van het actieve deelnemerbestand als gevolg van het vertrek van Damco, beveelt de VC het bestuur aan op korte termijn een concreet plan van aanpak op te stellen teneinde de voorgenomen uitbreiding van het aantal aangesloten werkgevers te realiseren. De VC acht dit zeer urgent. Dit plan van aanpak zal onder anderen moeten ingaan op de 'lessons learned' naar aanleiding van het vertrek van Damco, de wijze waarop het bestuur de benodigde competenties en capaciteit organiseert om daarin succesvol te zijn, een business case, de kritische succesfactoren, milestones en deadlines.

De VC ziet mogelijkheden het uitbestedingsbeleid en de risicomanagementbeleid verder te verbeteren.

Met betrekking tot het uitbestedingsbeleid beveelt de VC aan het proces aan te scherpen waardoor het pensioenfonds snel en adequaat kan reageren zodra het niet tevreden is over het functioneren van een uitbestedingspartner.

Met betrekking tot het risicomanagementbeleid beveelt de VC aan de monitoring en beheersing van de risico's expliciet in de governancestructuur te beleggen, bijvoorbeeld in een riskcommittee. Dit geldt met name ook voor het continuïteitsrisico van het pensioenfonds en de herijking van de risicoposities en het risicobeleid van het pensioenfonds.

De VC is van oordeel dat communicatie een sterk punt is van het pensioenfonds. De VC beveelt wel aan duidelijk met de belanghebbenden te communiceren over de achtergrond van voor hen relevante besluiten en de gevolgen daarvan. Meer in het bijzonder beveelt de VC dit aan met betrekking tot de in het herstelplan gekozen hersteltermijn van vijf jaar.

Tot slot

De VC spreekt haar waardering uit voor de kwaliteit van het pensioenfonds, de vooruitstrevende pensioenregeling die zij heeft ontwikkeld en de ambitieuze visie van het pensioenfonds op de toekomst. De VC hoopt met deze rapportage een bijdrage te kunnen leveren aan het realiseren van de doelstellingen van het bestuur.

Rotterdam, april 2016

De visitatiecommissie:

S.J. Van Driel (voorzitter)

L.E.M. Duynstee

A.J.E.M. Vollenbroek

Reactie van het bestuur op het verslag van de visitatiecommissie

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 12 april 2016 kennis genomen van de waarnemingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie. Het bestuur is blij dat de visitatiecommissie de lat hoog legt wat betreft het toezicht op het pensioenfonds.

De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan om na te gaan of de argumenten op basis waarvan gekozen is voor het paritaire bestuursmodel nog steeds valide zijn. Tevens merkt de visitatiecommissie op dat de toekomstvisie van het bestuur bijzondere aandacht vergt, mede vanwege het opzeggen van de uitvoeringsovereenkomst door Damco. Het bestuur deelt de mening van de visitatiecommissie over de aandacht voor de toekomst en de heidagen van het bestuur die in juni 2016 gepland zijn, staan dan ook in het teken van de toekomst van het pensioenfonds.

Wat betreft de aanbeveling over de bestuurlijke agenda merkt het bestuur op dat het ondertussen de agendastructuur heeft gewijzigd. Aan het eind van het jaar zal het bestuur deze nieuwe structuur evalueren en beoordelen of de agenda voldoende ruimte biedt voor de door het bestuur geformuleerde beleidsvoornemens. Voor deelnemers relevante besluiten van het bestuur zullen tevens op de website of in de Pensioenkrant van het pensioenfonds met de deelnemers worden gedeeld.

De visitatiecommissie beveelt aan het uitbestedingsproces aan te scherpen. In het jaarplan 2016 is dit reeds als actiepoint voor 2016 geformuleerd.

Daarnaast beveelt de visitatiecommissie aan de monitoring en beheersing van de risico's expliciet in de governancestructuur te beleggen, bijvoorbeeld in een riskcommittee. Het bestuur vindt het belangrijk dat de monitoring en beheersing van de risico's met het hele bestuur worden besproken en zal daarvoor dan ook geen aparte commissie invoeren.

Het bestuur dankt de visitatiecommissie voor haar werkzaamheden en de prettige samenwerking.

Rotterdam, 14 juni 2016

Het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

5.7 Personalia

Bestuursleden	Namens	Dagelijks bestuur	Beleggings-commissie	Pensioen-commissie	Communicatie-commissie	Klachten-commissie
Jeppe Machielsen	werkgevers	vz.	vz.			
Jacob Tas	werkgevers		x			
Daniël Sikkens	werknemers	plv. vz.			x	x
Mark Schenkel	werknemers			x*		x*
Hans Meurs	gepensioneerden	plv. vz.			x	
Koen Knapper	gepensioneerden		x		vz.	
Ab Poldervaart	t/m 31-12-2015 gepensioneerden			vz.		vz.
Ludo Jansen	per 1-1-2016 gepensioneerden			x		x

Jeppe (H.J.) Machielsen: geboren op 3 januari 1960, benoemd op 1 december 2011 tot eind 2019
hoofd functie: voormalig directeur concern control van Koninklijke Nedlloyd N.V. en voormalig CFO (lid van de raad van bestuur) van ENECO.

nevenfuncties: lid van de raad van commissarissen van PWN N.V.; lid Raad van Toezicht Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken; lid Raad van Toezicht Stichting Pensioenfonds Recreatie.

Jacob (J.) Tas: geboren op 23 juni 1965, benoemd op 1 oktober 2004 tot eind 2016
hoofd functie: chief executive van Nacro te Londen, voormalig directeur operations van Koninklijke P&O Nedlloyd N.V.

nevenfuncties: bestuurslid van Warchild UK; oprichtingslid van Centre for Narrative Leadership; bestuurslid van het Dutch Centre in Londen.

Daniël (D.E.) Sikkens: geboren op 3 januari 1957, benoemd op 1 januari 2011 tot eind 2018
hoofd functie: zelfstandig adviseur op het gebied van fusies, overnames, financieringen, herstructureringen en procesmanagement, voormalig secretary executive committee/manager corporate communications van P&O Nedlloyd.

nevenfuncties: secretaris/penningmeester Vereniging Nedlloyd Golf; voorzitter Stichting Kralingsche Golfweek; vicevoorzitter Raad van Advies Algemene Erasmus Alumni Vereniging; lid algemeen bestuur 'Hogeschoolraad'; vertrouwenspersoon Klachtenregeling Rotterdamse Schoolvereniging; plaatsvervangend voorzitter Rotterdams Lunch Gezelschap; Griffier Mobiele Rechtbank; Lid Advisory Committee Pensioen Bestuurstafel van het European Pension Fund Investment Forum.

Mark (M.) Schenkel geboren op 15 augustus 1974, benoemd op 1 januari 2015 tot eind 2016
hoofd functies: general manager corporate services en compliance Maersk Group; director bij diverse Maersk- en voormalige Nedlloyd-bedrijven; lid klachtencommissie CAO Maersk Line; lid begeleidingscommissie Sociaal Plan Maersk Line.

nevenfuncties: voorzitter VvE Complex Wijnhaeve; bestuurslid Stichting Gay Rotterdam; kascommissie D66 Rotterdam Stad/Centrum.

Hans (H.F.) Meurs: geboren op 2 december 1949, benoemd op 1 januari 2015 tot eind 2018
hoofd functie: voormalig Senior Vice President Asia CMA CGM, voormalig regio directeur Asia Pacific P&O Nedlloyd.

nevenfuncties: geen

Koen (K.H.) Knapper: geboren op 16 mei 1953, benoemd op 1 januari 2013 tot eind 2016
 hoofdfunctie: voormalig financial controller bij Koninklijk Vopak N.V., voormalig finance manager bij P&O Nedlloyd B.V.

nevenfuncties: zelfstandig financieel adviseur, lid van het verantwoordingsorgaan van Stichting Pensioenfonds Vopak, lid van de raad van toezicht van Zorggroep Krimpen, lid van het bestuur van Stichting Drienerlo 2020.

Ab (A.P.) Poldervaart: geboren op 1 mei 1944, benoemd op 1 januari 2004 tot eind 2015

hoofdfunctie: voormalig hoofdwerktuigkundige bij P&O Nedlloyd B.V.

nevenfuncties: voorzitter van Vereniging Maarten Tromp (vereniging van oud-leerlingen en oud-leraren van de School voor Scheepswerktuigkundigen te Brielle); bestuurslid van Stichting VOMO (Verenigingsbladen Oud-studenten Maritiem Onderwijs).

Ludo (L.F.J.) Jansen: geboren op 18 juli 1948, benoemd op 1 januari 2016 tot eind 2019

hoofdfunctie: voormalig voorzitter Raad van Bestuur Orbis Medisch Centrum te Sittard, voormalig hoofd P&O Quick Dispatch Rotterdam.

nevenfuncties: gastdocent in verandermanagement Erasmus Universiteit Rotterdam, Beleid en Management Gezondheidszorg en SIOO, Interuniversitaire Centrum Organisatie- en Veranderkunde; voorzitter van een tweetal Stichtingen op gebied van Religieus en Monumentaal Erfgoed; voorzitter Raad van Toezicht Sittard Barok Ensemble.

Verantwoordingsorgaan:

namens gepensioneerden:

Eric (E.A.W.) Roelen, voorzitter
 Hans (J.E.) Muis, secretaris a.i.
 Han (H.) van Manen
 Ron (R.E.) van Meurs
 Haye (H.) van Noord

namens werknemers:

Marc (M.) Niederer, plv. secretaris
 Antoinette Stegmeijer, plv. voorzitter

namens werkgevers:

Hans (H.J.E.) de Groot
 Vacature

Visitatiecommissie:

Juanita (J.) Kiliaan, voorzitter vanaf juli 2013 (tot juli 2015)
 Simon (S.J.) van Driel, voorzitter (tot juli 2019)
 Lucie (L.E.M.) Duynstee (tot 1 augustus 2017)
 Annemiek (A.J.E.M.) Vollenbroek (vanaf 1 juli 2015 tot 1 juli 2019)

Directie:

Frans (F.T.E.) Dooren, directeur

nevenfuncties:

Instituut voor Pensioeneducatie (IVP): lid Dagelijks Bestuur;
 Pensioenfonds Medewerkers Apotheken (PMA): Extern lid beleggingscommissie;

Akina: Lid Investor Committee Eurochoice II en III;
European Pension Fund Investment Forum (EPFIF): lid Advisory Committee;
Capricorn Cleantech Fund N.V: bestuurslid namens het pensioenfonds;
BMO Asset Management (voorheen F&C): lid Klantenadviesraad;

Accountant:	Jacco (J.C.) van Kleef, KPMG Accountants N.V.
Certificerend actuaris:	Edwin (E.) Schokker, Willis Towers Watson B.V.
Raadgevend actuaris:	Edwin (E.D.O.) de Jong, Willis Towers Watson B.V.
Compliance officer (extern):	Nederlands Compliance Instituut B.V.
Compliance officer (intern):	Frans (F.T.E.) Dooren

5.8 Samenvatting Pensioenreglement IDCDB 2015

Pensioensysteem:	Collectief beschikbare premiereregeling waarbij na ontvangst de premies worden aangewend voor aankoop van ouderdoms- en partnerpensioen. De aldus verkregen pensioenaanspraken worden geïndexeerd overeenkomstig de ingegane en uitgestelde pensioenen.
Pensioenrichtdatum:	De eerste van de maand volgend op de 67 ^{ste} verjaardag.
Ingangsdatum:	Flexibele pensioendatum tussen 55 en 67 jaar.
Pensioengrondslag:	Het pensioengevende salaris (dat is het met de werknemer overeengekomen vaste bruto jaarsalaris inclusief vakantietoelage en eventuele dertiende maand)), gemaximeerd op € 100.000, minus de franchise.
Franchise:	Per 1 januari 2015: € 12.642 (1 januari 2014: € 13.449) (fiscaal minimum).
Premiebijdragen:	Leeftijdsafhankelijke premies tot 67 jaar; ten behoeve van ouderdomspensioen een percentage van de pensioengrondslag.
Risico partnerpensioen tijdens deelnemerschap:	
• Levenslang:	Het aantal bereikbare deelnemersjaren vanaf 1 januari 2015 of latere indiensttredingsdatum tot 67 jaar * laatst vastgestelde pensioengrondslag * 1,16% * gemiddelde parttimefactor; en het aantal tot 1 januari 2014 bereikte deelnemersjaren * de pensioengrondslag 2013 (ongemaximeerd) * 1,4% * gemiddelde parttime factor 2013; en het deelnemersjaar 2014 * de in 2014 geldende pensioengrondslag (ongemaximeerd) * 1,33% * gemiddelde parttime factor 2014; en te verminderen met het reeds opgebouwde levenslange partnerpensioen.
• Tijdelijk:	Aantal bereikbare deelnemersjaren vanaf 1 januari 2015 tot 67 jaar * franchise * 1,16% * gemiddelde parttimefactor; en het aantal tot 1 januari 2014 bereikte deelnemersjaren * de franchise 2013 * 1,4% * gemiddelde parttime factor 2013; en het deelnemersjaar 2014 * de in 2014 geldende franchise * 1,33% * gemiddelde parttime factor 2014; en te verminderen met een eventueel negatief saldo uit hoofde van het gestelde onder levenslang.
Wezenpensioen:	Voor elk kind (maximaal vijf) 20% van het beoogde partnerpensioen of 14% van het standaard ouderdomspensioen.
Toeslagbeleid:	Zolang de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan of hoger is dan 110%: aanpassing ingegane pensioenen en premievrije aanspraken met procentuele wijziging van de algemene prijsindex voor zover toekomstbestendig kan worden geïndexeerd en voor zover de wet en de financiële positie van het fonds dit toelaat.
Keuzemogelijkheden:	Flexibele pensioendatum, variatie hoogte pensioenuitkeringen en/of deeltijdpensioen vanaf 55 jaar.

5.9 Samenvatting Pensioenreglement IDC 2015

Pensioensysteem:	Individueel beschikbare premiereregeling, waarbij na ontvangst de premies worden belegd op een beleggings- of spaarrekening, tenzij de deelnemer voor 15 januari aangeeft de spaarbijdragen aan te willen wenden voor pensioenaanspraken.
Pensioenrichtdatum:	De eerste van de maand volgend op de 67 ^{ste} verjaardag, aankoop van levenslang ouderdoms- en nabestaandenpensioen in de verhouding 100 : 70 bij een gekwalificeerde pensioenuitvoerder.
Ingangsdatum:	Flexibele pensioendatum tussen 55 en 67 jaar.
Premiegrondslag:	Het pensioengevende salaris (dat is het met de werknemer overeengekomen vaste bruto jaarsalaris inclusief vakantietoeslag en eventuele dertiende maand), gemaximeerd op € 100.000, minus de franchise.
Franchise:	Per 1 januari 2015: € 12.642 (fiscaal minimum).
Premiebijdragen:	Leeftijdsafhankelijke premies tot 67 jaar; een percentage van de premiegrondslag, gebaseerd op Besluit 2015, staffel II, 3% rekenrente.
Risico partnerpensioen tijdens deelnemerschap:	
• Levenslang:	1,16% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal dienstjaren vanaf datum indiensttreding, doch niet eerder dan vanaf 1 januari 2015 rekening houdend met de parttimefactor.
• Anw:	12 maal de maandelijkse nabestaandenuitkering vanuit de Algemene Nabestaandenwet (exclusief vakantiegeld en exclusief tegemoetkoming) (2015: € 14.659) ingaande de eerste dag van de maand volgend op de maand, waarin de deelnemer overlijdt.
Wezenpensioen:	Voor elk kind (maximaal vijf) 0,232% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal dienstjaren vanaf datum indiensttreding, doch niet eerder dan vanaf 1 januari 2015.
Toeslagbeleid (directe inkoop):	Zolang de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan of hoger is dan 110%: aanpassing ingegane pensioenen en premievrije aanspraken met procentuele wijziging van de algemene prijsindex voor zover toekomstbestendig kan worden geïndexeerd en voor zover de wet en de financiële positie van het fonds dit toelaat.
Keuzemogelijkheden:	Tussentijds (een deel van) het pensioenkapitaal omzetten in pensioenaanspraken, flexibele pensioendatum, variatie hoogte pensioenuitkeringen en/of deeltijdpensioen vanaf 55 jaar.

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van: Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

bezoekadres: Boompjes 40 3011 XB Rotterdam
postadres: Postbus 1982 3000 BZ Rotterdam

telefoon: 010 - 400 70 20
e-mail: nedlloyd.pensionfund@nedlloyd.com
internet: www.nedlloydpensioenfonds.nl

Publicatiedatum: juni 2016